

บทที่ 4

วิเคราะห์คุณค่าของสารคดีเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของจิตรา ก่อนันทเกียรติ

จิตรา ก่อนันทเกียรติได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ความเชื่อ เทศกาล และพิธีกรรมต่างๆของคนไทยเชื้อสายจีนด้วยตนเองและบันทึกเรื่องราวประสบการณ์ที่ได้เข้าร่วมงานต่างๆ ไว้อย่างละเอียด จึงทำให้สารคดีเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของจิตรา ก่อนันทเกียรติเต็มไปด้วยสาระความรู้ในด้านต่างๆ มากมาย เช่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ วิธีการดำเนินเทศกาลสำคัญของจีนและพิธีงเด็ก พร้อมได้ทบทวนประวัติศาสตร์ของจีนด้วย นอกจากนี้จิตรา ก่อนันทเกียรติยังสอดแทรกทฤษฎะที่ลุ่มลึกคมคายซึ่งให้แง่คิดที่น่าสนใจไว้ด้วยเสมอเพื่อให้ผู้อ่านได้เป็นคำแนะนำในการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาพบว่าคุณค่าสารคดีที่ได้รับจากสารคดีเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของจิตรา ก่อนันทเกียรติสามารถแบ่งได้ 3 ประการ คือ คุณค่าด้านการเสนอความรู้ คุณค่าในการให้แง่คิด และคุณค่าในการแสดงความคิดเห็นของจิตรา ก่อนันทเกียรติ ดังต่อไปนี้

4.1 คุณค่าด้านการเสนอความรู้

- 4.1.1 ช่วยให้ความรู้เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนตระหนักถึงความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมจีน
- 4.1.2 เป็นประโยชน์สำหรับคนไทยเชื้อสายจีนในการสืบทอดรักษาวัฒนธรรมจีน
- 4.1.3 ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนให้ดีขึ้น
- 4.1.4 ช่วยทำให้โลกทัศน์ของคนไทยเชื้อสายจีนได้กว้างขึ้น
- 4.1.5 ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกับ

ประเทศไทย

4.2 คุณค่าในการให้แง่คิด

- 4.2.1 ความซื่อสัตย์
- 4.2.2 ความกตัญญู
- 4.2.3 ความประหยัด
- 4.2.4 ความกล้าหาญ

4.3 คุณค่าในการแสดงความคิดเห็น

- 4.3.1 การไหว้เจ้า
- 4.3.2 การเผากระดาษเงินกระดาษทอง

4.1 คุณค่าด้านการเสนอความรู้

สารคดีเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของจิตรา ก่อนันทเกียรติมีความโดดเด่นในด้านการเสนอความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านประวัติศาสตร์จีน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน ทำให้โลกทัศน์ของผู้อ่านกว้างขึ้นและดำเนินชีวิตอย่างมีระบบ ขณะเดียวกันได้เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศไทย ความรู้ดังกล่าวสามารถนำไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 ช่วยให้คุณไทยเชื้อสายจีนตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์จีน

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานถึง 5,000 ปี และมีวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นประเทศหนึ่งในอารยธรรมโบราณของโลก บรรพบุรุษจีนได้อุทิศ วัฒนธรรมเก่าแก่ของจีนไว้เป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้สูญหายไป พร้อมได้ถ่ายทอดนิทานตำนานของจีน เพื่อรำลึกถึงบุคคลสำคัญที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ให้จืดจางหลังรับรู้และภูมิใจที่บรรพบุรุษได้พยายามต่อสู้เพื่อแผ่นดินอย่างกล้าหาญ และเพื่อเอกภาพและมีชีวิตอย่างมีความสุขแก่คนรุ่นหลังต่อไป จิตรา ก่อนันทเกียรติได้นำเสนอความรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมจีน โดยให้ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ตำนานหรือที่มาของวัฒนธรรมดังกล่าวไว้ด้วยเพื่อสร้างทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมจีนนั้น ๆ อย่างลึกซึ้งมากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1.1 ตำนานเทศกาลเซ็งม้ง

สารคดีเรื่อง ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก กล่าวว่า เทศกาลเซ็งม้งเกิดขึ้นมาจากการรำลึกถึงบุคคลชื่อไ่ก่จื้อซุ่ยที่บ้านทีกไ้ไว้ในประวัติศาสตร์ ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารอกเล่า ไ่ก่จื้อซุ่ยเสียชีวิตเนื่องจากต้องการช่วยแม่ให้พ้นจากไฟตกตัญญูต่อแม่จนต้องเสียชีวิต ไปถึงกลายเป็นธรรมเนียมในเดือนที่ 4 ของจีนเพื่อระลึกไ่ก่จื้อซุ่ยซึ่งเป็นบุคคลที่มีพระคุณแก่พระราชธา ดังความว่า

เพราะที่ได้ค้นสนใหญ่คืบหนึ่ง คือซากร่างอันดำเป็นตะ โทของไ่ก่จื้อซุ่ย
ในท่าที่แบกมารดาอยู่บนหลัง เขาพยายามแบกแม่ขึ้นหลังเพื่อหนีไฟ แต่วิ่งไม่ทัน
พื้น จึงจบชีวิตสองแม่ลูกอย่างทรมาณ

และพื้นที่ตรงนี้ต่อมาถูกชาวบ้านเรียกว่าไ่ก่ฮิว แปลว่า ที่ตายของไ่ก่ หรือ
คนแซ่ไ่ก่นี้เอง

จึงนุ่งงเสียวใจมาก จึงมีพระราชโองการให้ทุกวันของปีนี้ ทุกบ้านอย่าจุด
เตาไฟ เพื่อระลึกถึงไ่ก่จื้อซุ่ยที่เสียชีวิตเพราะไฟ

(ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก. 2540 : 64)

จากตัวอย่างผู้เขียนใช้บรรยายโวหารอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันที่จิ้งนึ่งงส่งคนไป

ตามไถ่จื้อชุยในป่า แต่ไถ่จื้อชุยหยิ่งในศักดิ์ศรีไม่ยอมออกมา ในที่สุดตายในป่ากับแม่เพราะหนีไฟไม่พ้น ผู้เขียนใช้คำกริยา เช่น พยายามเพื่อแสดงให้ผู้อ่านเห็นภาพที่น่าสมเพช และเกิดความสงสารต่อไถ่จื้อชุย การเล่าถึงความพยายามที่ต้องการช่วยเหลือแม่ การบรรยายถึงสภาพการตายของไถ่จื้อชุยจึง ทำให้กระทบความรู้สึกของผู้อ่านจนผู้อ่านเข้าใจในเหตุผลของทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเทศกาลเซ็งเม้งได้ลึกซึ้งขึ้น ด้นการเสนอความรู้เกี่ยวกับเทศกาลเซ็งเม้งจึงเกิดขึ้นกับผู้อ่านได้เข้าใจมากขึ้นนั่นเอง

4.1.12 ตำนานเทศกาลไหว้ขนมจ้าง

สารคดีเรื่อง ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก กล่าวถึง ผู้เขียนใช้ภาษาที่เรียบง่าย บอกเล่าเรื่องสาเหตุที่คุกง่วนฆ่าตัวตายในแม่น้ำ ดังนั้นเพื่อระลึกถึงบุคคลที่รักษาติและซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน ชาวบ้านจึงจัดเทศกาลไหว้ขนมจ้างขึ้นดังความว่า

แม่น้ำที่คุกง่วนไปกระโดดน้ำตายชื่อ แม่น้ำใหม่ไหลย จีนกลางเรียกว่ามีหล่อเจียง เป็นแม่น้ำในมณฑลยูนนาน ซึ่งอยู่ติดกับมณฑลเสฉวน ซึ่งคนเสฉวนนั้นขึ้นชื่อเรื่องทำอาหาร อาหารเสฉวนอร่อยขึ้นชื่อด้วยสไตล์เฉพาะตัวที่อร่อยคนเสฉวนเห็นการห่อธัญพืชของคนยูนนานเพื่อไหว้ขุนนางคุกง่วน ก็เลยมาปรับเป็นการเอาข้าวเหนียวใส่ต่าง ๆ ห่อด้วยใบจ้างแล้วไปนั่ง ไป ๆ มา ๆ เกิดเป็นเทศกาลไหว้บะจ่างที่มีแบบคาบแบบหวานอย่างในปัจจุบัน คือ ไหว้เทศกาลเดือน 5 ด้วยบะจ่างและก๊วยจ่าง และไม่น่าเชื่อว่า ความคิดของคนหนึ่งจะยืนยงเป็นธรรมเนียมให้ลูกหลานไหว้ระลึกถึงมากกว่า 2,000 ปี

(ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก. 2540 : 67-68)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารเล่าเรื่องราวของคุกง่วน ซึ่งเป็นบุคคลที่จงรักภักดีต่อแผ่นดินและประชาชน จึงได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ระลึกถึงบุคคลที่ซื่อสัตย์ต่อผู้เพื่อแผ่นดินของตน นอกจากนี้ ผู้เขียนยังใช้คำที่ทันสมัยเช่น สไตล์ เพื่ออธิบายขนมจ้างที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น และใช้คำ เช่น ไป ๆ มา ๆ ซึ่งเป็นคำเรียบง่าย สร้างความเข้าใจในความรู้ที่ผู้เขียนกำลังนำเสนอได้โดยง่าย ภาษาที่ปรากฏในตำนานของคุกง่วนที่ผู้เขียนนำเสนอ ทำให้ผู้อ่านได้เห็นบรรยากาศของเทศกาลไหว้ขนมจ้างที่มีชีวิตชีวาได้มากขึ้น

4.1.13 ตำนานเทศกาลไหว้พระจันทร์

สารคดีเรื่อง ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก กล่าวถึง ตำนานของเทศกาลไหว้พระจันทร์คือบรรพบุรุษจีนโบราณสร้างขึ้นเพื่อรักษาเอกภาพของแผ่นดินจีน จึงเกิดความคิดสร้างสรรค์ใช้ขนมไหว้พระจันทร์มาแลกเปลี่ยนกัน ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารบอกเล่าเหตุการณ์ในเวลานั้น ดังความว่า

จนกาลเวลาผ่านไปหลายยุคสมัยประมาณว่าพันกว่าปี ครั้นถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง ที่พวกมองโกลมารุกรานเมื่อช่วง พ.ศ. 1822-1911 ระหว่างช่วงนี้ประมาณ พ.ศ. 1896 คือ การเกิดตำนานที่เล่ากันว่า ชาวบ้านทนการปกครองของทหารมองโกลไม่ไหว จึงออกอุบายว่าคนจีนจะไหว้พระจันทร์วันที่ 15 เดือน 8 ของจีน พร้อมมีธรรมเนียมที่ชาวบ้านจะทำขนมไหว้พระจันทร์ที่กลมใหญ่ใส่หนาแล้วแจกจ่ายแบ่งกันชิม โดยในขนมมีการซ่อนสารลับระบุเวลานัดหมายเพื่อฆ่าทหารมองโกล

โต๊ะไหว้พระจันทร์ของชาวบ้านทุกหลังถูกจัดสวยงามนอกบ้าน มีของไหว้ต่าง ๆ นานาพร้อมของสวยงามเพราะนี่คือการไหว้นางพระจันทร์ หรือเจ้าแม่พระจันทร์เสี้ยวจ้อ จีนกลางเรียกว่า ฉางเอ๋อ ครั้นได้เวลานัดหมายชาวบ้านก็พร้อมใจกันรุมฆ่าทหารมองโกล

(ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก. 2540 : 83-84)

จากตัวอย่างผู้เขียนเริ่มต้นด้วยบอกเล่ากาลเวลาของเรื่องราวที่เกิดขึ้น เพื่อยืนยันให้ผู้อ่านเข้าใจว่ามีเหตุการณ์ปรากฏในประวัติศาสตร์จริง ผู้เขียนบอกเล่าเรื่องราวของเทศกาลไหว้พระจันทร์อย่างตรงไปตรงมา ใช้บรรยายโวหารด้วยภาษาที่เรียบง่ายเพื่อให้ลูกหลานจีนและผู้อ่านได้เข้าใจเหตุการณ์อย่างชัดเจนและเกิดอารมณ์ที่รักชาติในเหตุการณ์นี้ ด้วยพร้อมได้เห็นภาพชาวบ้านมีความสามัคคีร่วมใจฆ่าคนมองโกลเพื่อเอกภาพของแผ่นดินจีน จึงทำให้คนไทยเชื้อสายจีนได้ภูมิใจในบรรพบุรุษโบราณที่ต่อสู้ด้วยชีวิตเพื่อเอกภาพของแผ่นดินและความสุขของลูกหลานจีนทุกคน การเขียนเล่าด้วยเรื่องราวประวัติศาสตร์ทำให้เกิดคุณค่าด้านความรู้ในที่มาของเทศกาลไหว้พระจันทร์อย่างลึกซึ้งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้คนไทยเชื้อสายจีนปฏิบัติตามเทศกาลไหว้พระจันทร์ด้วยความรู้ความเข้าใจมากขึ้นด้วย

4.1.14 ตำนานเทศกาลกินเจ

สารคดีเรื่อง คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพดี ประโยชน์ กล่าวถึงเทศกาลกินเจว่าเป็นเวลาที่งดกินเนื้อสัตว์ ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารเล่าถึงสาเหตุของการกินเจเพื่อระลึกถึงความดีของฮ่องเต้ผู้น้อยและองครักษ์ 3 คนที่จงรักภักดี ดังความว่า

ซึ่งประวัติศาสตร์นี้ ทำให้มีเทพเจ้าที่คนจีนพากันบูชาหลายองค์ องค์หนึ่งคือ ฮ่องเต้ผู้น้อย ชาวประมงพื้นบ้านและชาวเรือนับถือไหว้ท่านว่า เจ้าเด็กทำาง ส่วนขุนนางผู้จงรักภักดีมี 3 ท่าน คนจีนยกย่อง กราบไหว้เป็น ชาตงกง แปลตรงตัวว่า การไหว้ท่านที่เสียชีวิตเพราะคุณความดี จะมีสิริมงคลแก่ผู้กราบไหว้นั้นเลย

(คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพดี ประโยชน์. 2554 : 16-17)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการกินเจในประวัติศาสตร์ เริ่มต้นด้วยตำนานของเทศกาลกินเจ ใช้ภาษาที่เรียบง่ายเพื่อให้คนไทยเชื้อสายจีนและผู้อ่านได้เข้าใจและทบทวนอดีตของจีน เพื่อระลึกถึงบุคคลที่สำคัญมีบุญคุณแก่แผ่นดิน การเล่าตำนานของเทศกาลกินเจ เป็นการสร้างคุณค่าด้านความรู้แก่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจในเทศกาลกินเจ และจะได้นำความรู้นี้ไปปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในเทศกาลกินเจอย่างเข้าใจอย่างแท้จริงมากขึ้น

สรุปได้ว่า ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารเป็นหลักในการเสนอความรู้ต่อผู้อ่านด้วยภาษาที่เรียบง่าย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่บรรยายถึง ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจในภารกิจของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น และเกิดความรู้ที่กว้างไกลในความกล้าหาญและการต่อสู้ของบรรพบุรุษ เพื่อเอกภาพของแผ่นดินจีน ด้วยเหตุนี้ ตำนานของเทศกาลต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีนที่ปรากฏในสารคดีของจิตรา ก่อนันทเกียรติ จึงสร้างคุณค่าให้ผู้อ่านด้านความรู้ ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของจีนจนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์จีนและเกิดความรู้ที่กว้างไกลในความยิ่งใหญ่ของวัฒนธรรมจีนได้

4.1.2 เป็นประโยชน์สำหรับคนไทยเชื้อสายจีนในการสืบทอดรักษาวัฒนธรรมจีน

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลก ซึ่งมีวัฒนธรรมยิ่งใหญ่และยาวนานถึงราวๆ 5,000 ปี ธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรมต่าง ๆ จึงเป็นส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรมจีน บรรพบุรุษจีนได้สืบทอดวัฒนธรรมของจีนไปสู่หลานจีน การที่ผู้อ่านได้เข้าใจในวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในประเทศไทยอย่างถ่องแท้ตามที่จิตรา ก่อนันทเกียรติ ได้นำเสนอไว้ในสารคดีนั้น ได้สร้างคุณค่าให้ผู้อ่านที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนได้มีส่วนในการสืบทอดและรักษาวัฒนธรรมจีนเหล่านั้น

4.1.2.1 ด้านธรรมเนียมจีน

ความนิยม การไหว้บูชา และการถือในเทศกาลต่าง ๆ จึงกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีของจีน และมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนทุกคน ธรรมเนียมที่ปรากฏในสารคดีของจิตรา ก่อนันทเกียรติ จึงเป็นคำแนะนำและคู่มือแก่คนไทยเชื้อสายจีนให้ปฏิบัติตามธรรมเนียมจีนในชีวิตประจำวัน อย่างถูกต้อง และรักษาธรรมเนียมดั้งเดิมอันมีค่าไว้ได้อย่างดี

4.1.2.1.1 การให้เอี้ยบช่วยจีในวันตรุษจีน

สารคดีเรื่อง ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพิธีบวงสรวงที่มาร้ายเด็ก ๆ ในคืนปี จึงมีธรรมเนียมผู้ใหญ่ให้เอี้ยบช่วยจีหรือเงิน

อั้งเปาแก่ลูกหลานในวันสิ้นปีเพื่อเป็นสิริมงคลในปีใหม่ต่อไป ดังความว่า

โดยโบราณ เรียกเงินนี้ว่า เงินเอี้ยบส่วยจี้

เอี้ยบ แปลว่า กด, อัด, ห้าม

ส่วย แปลว่า อายุ

เอี้ยบส่วยจี้ เป็นคั้งหนึ่งเงินมงคลคุ้มครองชะตา ตามตำรา 100 ธรรมเนียมเงินโบราณที่ผู้เขียนมี บอกว่าคั้งเดิมนิยมให้กันวันสิ้นปี ผู้ใหญ่จะเอาเหรียญแดง 100 อันร้อยด้วยด้ายแดงผูกเป็นพวงให้เด็กในวันก่อนตรุษจีนหรือวันสิ้นปีนั่นเอง เรียกเงินพวงนี้ว่าเอี้ยบส่วยจี้ โดยมีลูกเล่นเล็ก ๆ ว่า ส่วยที่แปลว่าอายุนี้ ฟ้องเสียงกับคำว่าส่วย ที่แปลว่าผีปีศาจ และคำว่า ช่วย เอี้ยบส่วย เอี้ยบช่วย จึงแปลว่าห้ามความชั่วหรือผีปีศาจมาสู่

(ธรรมเนียมเงินมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก. 2540 : 26-27)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารอธิบายความหมายของเอี้ยบส่วยจี้ทีละคำอย่างละเอียด พร้อมได้สอดแทรกตำนานโบราณของเอี้ยบส่วยจี้เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจใน ความสำคัญของธรรมเนียมเงินที่ผู้ใหญ่ต้องมอบเงินเอี้ยบส่วยจี้หรือเงินอั้งเปาแก่ลูกหลานเงินทุกคน เงินเอี้ยบส่วยจี้นอกจากเป็นเงินอวยพรแล้ว ยังเป็นความรักความทะนุถนอมที่ผู้ใหญ่มอบให้เด็ก ๆ การอธิบาย การอธิบายด้านความหมายของคำว่าเอี้ยบส่วยจี้ของผู้เขียน จึงเป็นคุณค่าของสารคดีที่ส่งผลให้คนไทยเชื้อสายจีน ตระหนักในความคิดดี ๆ ที่คนไทยยึดถือและปฏิบัติในการมอบเอี้ยบส่วยจี้ในวันตรุษจีน ซึ่งเป็นการสืบทอดและรักษาวัฒนธรรมอันดีงามไว้ได้ต่อไป

4.1.2.12 การจุดประทัดในวันตรุษจีน

สารคดีเรื่อง ธรรมเนียมเงินมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก กล่าวถึง ตามธรรมเนียมเงิน การจุดประทัดจีนในวันตรุษจีนเป็นสิริมงคลเพื่อไล่สิ่งร้ายออกไป ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารบอกเล่าถึงแหล่งที่มาของประทัดจีนในวันตรุษจีน ดังความว่า

เกิดจากในอดีตมีคนหัวใสนำดินระเบิดไปบรรจุในบ้องไม้ไผ่เล็ก ๆ แล้วจุด เสียง ไม้ระเบิดก็ดังสนั่นหู เด็กเล็กได้ยินก็ร้องจ้า บรรดาสุนัขและสัตว์เลี้ยงทั้งหลายต่างพากันกลัวเสียงประทัดวิ่งหนีกันได้

ทำให้มีคนคิดว่าเสียงคั้งโป้งป้างของประทัด น่าจะไล่เจ้าตัวเหนียนได้ ซึ่งเหนียนคั้งนี้เป็นเสียงจีนกลาง จีนแต่จิวออกเสียงว่า นี้แปลว่า ปี คนจีนโบราณเชื่อว่าช่วงสิ้นปีที่อากาศหนาวเย็นจัดคนไม่สบายกันมาก เพราะเจ้าตัวเหนียนออกมา

อาละวาด การจูดประทัดเสียงดังน่าจะได้เจ้าตัวร้ายและโรคภัยไข้เจ็บให้ตกใจกลัวหนีไปได้

(ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก. 2540 : 31)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารเล่าถึงเหตุผลของการจูดประทัดในวันตรุษจีน จึงทำให้คนไทยเชื้อสายจีนได้ภูมิโอบและเห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจีนที่ต้องปกป้องลูกหลานจากสิ่งชั่วร้ายผู้เขียนใช้ภาษาที่เรียบง่ายเล่าถึงความเชื่อเรื่องตัวหนีขน และใช้คำ เช่น โป้งป้าง จึงทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพความกลัวของหนีขนเมื่อได้ยินเสียงดังของประทัดจิ๋นทำให้ผู้อ่านเข้าใจในเหตุผลของการจูดประทัดเสียงดังในวันตรุษจีนจึงเป็นคุณค่าของสารคดีที่ทำให้ผู้อ่านคนไทยเชื้อสายจีนเห็นถึงประโยชน์ของธรรมเนียมปฏิบัติในวันตรุษจีน

4.1.2.13 การเชดสิงโตในวันตรุษจีน

สารคดีเรื่อง ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก กล่าวถึง การเชดสิงโตมีข้อมูลบันทึกไว้อย่างละเอียดในประวัติศาสตร์จีนและมีเวลายาวนานถึงหลายร้อยปี ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารอธิบายถึงคนจีนโบราณใช้การเชดสิงโตในการสู้รบ เพื่อให้กำลังใจและเสริมกำลังใจแก่ทหารทุกคน ดังความว่า

ครั้นถึงสมัยราชวงศ์ซ่งหรือซ้อง แล้วแต่ออกสำเนียง (พ.ศ.1669-1822) มีการนำเชดสิงโตไปช่วยรบ โดยคิดว่าสิงโตศักดิ์ศรีเหนือกว่าช้างม้า น่าจะกลัวปรากฏว่าทั้งช้างศึกและม้าศึกพากันตกใจเสียงกลองเสียงฉาบ หนีถอยไม่เป็นขบวน แล้วมาอีตีกครั้งในสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ.1911-2187) เมื่อชาวบ้านในมณฑลกวางตุ้ง มีการแสดงเชดสิงโตเพื่อไล่ผีที่เชื่อว่าลงมากินผู้ชายและสัตว์เลี้ยงก่อนเกิดเป็นความเชื่อว่า เชดสิงโตช่วยไล่ภูติผีปีศาจได้ ก็เลยมาเข้าคู่กันเหมาะสมมากกับการจูดประทัดวันตรุษจีน

(ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก. 2540 : 32)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารเป็นหลักเพื่อบอกเล่าถึงประวัติความเป็นมาของการเชดสิงโตในประวัติศาสตร์ พร้อมได้ชี้แจงว่ามีข้อมูลบันทึกไว้อย่างแจ่มแจ้ง การเชดสิงโตได้ปรากฏในการสู้รบ จึงทำให้ข้อมูลของการเชดสิงโตมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้เขียนยังใช้อุปมาโวหารเป็นรอง เช่น นำช้างมาเปรียบเทียบกับสิงโต จึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างง่ายขึ้นว่าสิงโตมีความเป็นสิริมงคลจริง ๆ และนิยมใช้ฉลองงานใหญ่ต่าง ๆ จึงเป็นสารคดีที่มีคุณค่าต่อผู้อ่านซึ่งทำให้คนไทยเชื้อสายจีนได้สืบทอดธรรมเนียมการเชดสิงโตในวันตรุษจีนเพื่อเป็นสิริมงคล

สรุปได้ว่า ธรรมเนียมจีนที่ปรากฏในสารคดีของจิตรา ก่อนันทเกียรติ มีความกระชับแจ่มแจ้ง และผู้เขียนใช้บรรยายโวหารเป็นหลักในการเล่าเหตุผลของธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลต่าง ๆ

อย่างเข้าใจง่ายและเพื่อเราใจให้ผู้อ่านได้ภูมิใจในปัญญาของบรรพบุรุษจีนในอดีต สารคดีของจิตราก่อนันทเกียรติ มีคุณค่าต่อที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนให้สืบทอดและรักษาวัฒนธรรมจีนให้คงอยู่ต่อไป

4.1.2.2 ด้านความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน

ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่สืบทอดกันมาซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล หรือกลุ่มชนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีคำหนึ่งถึงเหตุผลหรือพื้นฐานความเป็นจริง จึงไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วย ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์เชื่อกันว่าเป็นสิ่งควรทำตาม

4.1.2.2.1 วิธีการวางตุ๊กตา ฮก ลก ซิ่ว

สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง กล่าวถึง ตุ๊กตาฮก ลก ซิ่ว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ และการมีอายุยืน คนไทยเชื้อสายจีนจึงนิยมบูชาตุ๊กตาฮก ลก ซิ่วที่บ้านเพื่อเป็นสิริมงคล ผู้เขียนได้อธิบายวิธีการตั้ง ตุ๊กตา ฮก ลก ซิ่วอย่างละเอียดและชัดเจน ดังความว่า

ตุ๊กตา ฮก ลก ซิ่ว มีฮกเป็นหัวหน้า ส่วนลกและซิ่วเป็นบริวารเพราะถือว่าต้องมิลกกับซิ่วจึงจะมีฮก นั่นคือต้องมีอายุมันขวัญยืนและมั่งมีจึงจะศรีสุขได้ การตั้งตุ๊กตา ฮก ลก ซิ่ว ที่ถูกหลัก จึงต้องตั้งฮกไว้กลาง

(ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง. 2541 : 45)

จากตัวอย่าง ผู้เขียน ได้ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายอธิบายวิธีการติดตั้งบูชา ตุ๊กตา ฮก ลก ซิ่วที่ร้านค้าหรือที่บ้าน เริ่มต้นด้วยอธิบายบทบาทหน้าที่ของตุ๊กตาแต่ละตัว และอธิบายตำแหน่งที่วางตุ๊กตาทั้ง 3 ตัว ผู้เขียนใช้ภาษาไม่มากไม่ยากและเรียบง่ายแต่อธิบายอย่างแจ่มแจ้งว่าการติดตั้งบูชาตุ๊กตา ฮก ลก ซิ่วต้องวางฮกอยู่หน้า ลกและซิ่วอยู่หลังเพื่อเป็นสิริมงคล การอธิบายเรื่องตุ๊กตา ฮก ลก ซิ่วนี้ จึงทำให้สารคดีนี้มีคุณค่าต่อผู้อ่านให้เข้าใจความเชื่อดังกล่าว และตามปฏิบัติความเชื่อเหล่านี้อย่างถูกต้อง อันเป็นประโยชน์ต่อคนไทยเชื้อสายจีนในการสืบทอดรักษาวัฒนธรรมจีนได้ต่อไป

4.1.2.2.2 ปีซง

สารคดีเรื่อง ธรรมเนียมเงินที่ส่วนใหญ่ไม่รู้...แต่มีอยู่ในเมืองไทย กล่าวถึง ผู้เขียนใช้อุปมาโวหารอธิบายความหมายและความรุนแรงของปีซง เปรียบเทียบการที่เครื่องบินใหญ่ตกลงพื้นจนเกิดเสียงดังใหญ่ ซึ่งหมายความว่าเมื่อถึงปีซงจะต้องมีสิ่งร้ายแรงเกิดขึ้นในชีวิต ดังความว่า

ปีซง หรือกระทบองค์ให้ส่วยแบบตรง เพื่อให้เข้าใจง่าย ๆ ก็ขออนุญาตเปรียบเทียบการเข้านั่งประจำปีขององค์ให้ส่วยองค์ใหม่ว่า น่าจะคล้าย ๆ กับการแล่นลงของเครื่องบินลำใหญ่เพราะเทพให้ส่วยมีศักดิ์เป็นเทพใหญ่ไม่ใช่เทพเล็ก ๆ การลงของเครื่องบินลำใหญ่เมื่อลี้กระทบพื้นมักเกิดเสียงดังปังใหญ่ ๆ

กับ การสะท้อนรุนแรงของพื้น พื้นที่ถูกกระทบจนสะท้อนตรง ๆ ก็คือปีที่ขง เช่น
ปี 2554 ปีที่ขงคือ ปีระกา

(ธรรมเนียมจีนที่ส่วนใหญ่ไม่รู้...แต่มีอยู่ในเมืองไทย. 2553 : 12)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนได้อธิบายว่าปีขงเป็นความเชื่อเกี่ยวกับให้สายเอี้ยและดวงชะตาคนจีน และคนไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญแก่ปีขงมาก ผู้เขียนใช้อุปมาโวหารอธิบายความหมายปีขง อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องความเชื่อของโหราศาสตร์อย่างง่ายขึ้น พร้อมได้ใช้สิ่งทีรอบตัว อย่างเสียงดังของเครื่องบินลงพื้นมาเปรียบเทียบกับความรุนแรงของปีขง จึงทำให้คนไทย เชื้อสายจีนเข้าใจความรุนแรงของปีขงอย่างชัดเจนและแจ่มแจ้งสารคดีนี้ จึงเกิดคุณค่าต่อผู้อ่าน ให้ เกิดความเข้าใจในความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน และพาผู้อ่าน ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสืบทอดและ รักษาวัฒนธรรมจีนไว้

4.1.2.2.3 ความเชื่อในวันตรุษจีน

สารคดีเรื่อง เกียนซุงฮวด ใช้ลูกหลานกตัญญู โชคดี กล่าวถึง วันตรุษจีนนับเป็นวันขึ้น ปีใหม่ของจีน คนจีนเชื่อว่าเมื่อปีใหม่เริ่มต้น ได้ดีจะเป็นสิริมงคล ผู้เขียน ได้อธิบายและยกตัวอย่าง ความเชื่อเรื่องการถือในวันตรุษจีนด้วยดังความว่า

ในวันตรุษจีน หรือวันชิวอิด ในหมู่มนุษย์จะรู้ จักกันว่านี่คือวันถือ ถือจะ
ทำแต่สิ่งดี และไม่ทำสิ่งไม่ดี

เช่น จะใส่เสื้อผ้าชุดใหม่สวยงาม ยิ้มแย้มแจ่มใส ทุกคนแต่ "ห่ออ่วย" หรือ
คำดี ๆ ไม่อารมณ์เสียหงุดหงิด ไม่ทำงานหนักนัก เพื่อที่ว่าตลอดปีจะได้ไม่ต้อง
ทำงานหนัก ไม่กวาดบ้าน เพราะอาจปัดสิ่งดี ๆ มีมงคลออกไป แล้วกวาดความ
ไม่ดีเข้ามา

(เกียนซุงฮวด ใช้ลูกหลานกตัญญู โชคดี. 2546 : 100)

จากตัวอย่างผู้เขียนใช้ภาษาที่เรียบง่ายมาอธิบายเรื่องการถือในวันตรุษจีนเพื่อเป็นสิริมงคล แก่คนไทยเชื้อสายจีนทุกคน และบอกเล่าด้วยเหตุผลและแนะนำด้วยความหวังดีสิ่งทีควรทำและ ไม่ควรทำในวันตรุษจีน พร้อมทั้งได้ยกตัวอย่างให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างชัดเจน จึงเกิดคุณค่าต่อผู้อ่าน โดยผู้อ่านสามารถทำตามคำแนะนำของผู้เขียนและควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อเป็สิริมงคล เพื่อ สืบทอดธรรมเนียมที่บรรพบุรุษกำหนดไว้ในอดีต

4.1.2.2.4 อาหารในการฉลองวันเกิด

สารคดีเรื่อง ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก กล่าวถึง คนจีนมีความเชื่อว่าเมื่อ อวูโสมีอายุถึง 60 ปี 72 ปี และ 84 ปี นับเป็นอายุสำคัญและแท้สู้ปีขง ซึ่งเป็นปีที่ดวงชะตามีความ อ่อนเอามาก จึงมีธรรมเนียมจัดงานฉลองวันเกิดเพื่อเติมพลังแก่ดวงชะตาให้แก่ผู้อวูโส ผู้เขียนได้

อธิบายถึงอาหารที่ใช้กินในงานฉลองวันเกิดของผู้อาวุโสคือขนมี่และข้าวท้อ ดังความว่า

1. ใหว้บะหมี่ที่เรียกว่า เชียงข้าวหมี่

เชียง หรือ เชียง แปลว่า ติ๋นอายุ หรือ ยาวไม่มีที่สิ้นสุด

ข้าว แปลว่า ให้อายุยืน

บะหมี่ เป็นอาหารเส้นใส่ไข่ที่ยาวเหยียดไม่มีการตัด

2. ข้าวท้อ คือ ขนมชลาเปาไส้หวาน ทำให้เป็นรูปลูกท้อ ผลไม้อมตะใน

นิทาน ใครได้รับประทานจะได้มีอายุยืนยาว

(ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีตางและมีแปลก. 2540 : 130)

จากตัวอย่างผู้เขียนใช้ภาษาที่เรียบง่ายกล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับอาหารที่จำเป็นในงานฉลองวันเกิดของผู้อาวุโส การบอกเล่าด้วยภาษาที่เรียบง่ายให้ผู้อ่านเข้าใจและการอธิบายความหมายของอาหารที่นิยมกันในงานฉลองวันเกิด จึงทำให้สารคดีของจิตรา ก่อเนันทเกียรติ มีคุณค่าต่อผู้อ่าน โดยเฉพาะผู้อ่านที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนได้เข้าใจและตระหนักในหน้าที่ของตนที่จะช่วยสืบทอดวัฒนธรรมจีนได้ต่อไป

4.1.2.25 ของคาวที่นิยมไหว้ในเทศกาลต่าง ๆ

สารคดีเรื่อง คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี กล่าวถึงของคาวที่คนไทยเชื้อสายจีนนิยมใช้ไหว้เจ้าและไหว้บรรพบุรุษในเทศกาลต่างๆ เป็นของคาวที่มีความหมายมงคล ผู้เขียนใช้บรรยายอาหารอธิบายความหมายของของคาวที่ทุกคนนิยมไหว้ในเทศกาลต่างๆ อย่างชัดเจน ดังความว่า

หมู มีความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์

ไก่ มีความหมายมงคลสองอย่างคือ หงอนไก่ สื่อถึงหมวกขุนนาง ไหว้ไก่ เพื่อให้ก้าวหน้าในงานและการที่ไก่ขันทุกเช้าสะท้อนการรุ่งเรือง ไหว้ไก่เพื่อให้ฉลาดรู้งานนั่นเอง

ดั้น มีความหมายมงคลถึงความก้าวหน้า เพราะคำจีนแต่จีวของดั้น คือ ก้าว พ้องเสียงกับคำว่า ก้าว ที่แปลว่าขุนนาง

ปลา มีความหมายมงคลเป็นวลีอวยพร...อู่-ฮื้อ-ฮื้อ-ฮั้ง แปลว่า ให้เหลือกินเหลือใช้

เป็ด มีความหมายมงคลให้มีครบและมั่งคั่ง

กุ้ง เป็นการยืมความหมายมาจากกุ้งมังกรว่าให้มีอำนาจวาสนา

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 : 70)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนใช้บรรยายอาหารเพื่ออธิบายความหมายมงคลของหมู ไก่ ดั้น ปลา เป็ด

และกึ่งที่นิยมใช้ในไหว้เจ้าในเทศกาลต่าง ๆ อย่างชัดเจน ผู้เขียนใช้คำที่เรียบง่ายบอกเล่าถึงความสำคัญของการไหว้เจ้าแต่ละอย่าง ซึ่งทำให้สารคดีนี้มีคุณค่าต่อผู้อ่าน เพื่อเป็นคู่มือของคนไทยเชื้อสายจีนและผู้อ่านสามารถเลือกของไหว้เจ้าในเทศกาลต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4.1.2.2.6 ขนมนิยมไหว้ในเทศกาลต่าง ๆ

สารคดีเรื่อง คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี กล่าวถึง ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารอธิบายความหมายของขนมต่าง ๆ ที่นิยมไหว้ในเทศกาลต่าง ๆ ของจีน ขนมนิมรสุหวานจึงสื่อความหมายถึงความสุขของชีวิต คนไทยเชื้อสายจีนไหว้เจ้าด้วยขนมเพื่อขอพรให้ชีวิตมีความหวานและความสุขเข้ามาในชีวิตเหมือนขนมที่ไหว้เจ้าดังความว่า

ขนมฮวกก้วย หรือขนมถ้วยฟู ฮวก แปลว่า งอก ไหว้เพื่อให้งอกงาม
เพื่อฟู ก้วย แปลว่าขนม

ขนมไข่ ไหว้เอาความหมายมงคล ที่ไข่เป็นการเกิดที่จะเติบโตรุ่งเรือง
ต่อไป

ขนมคักท้อก้วย ไหว้เอาความหมายของคำว่าท้อ เพราะขนมนี้ตั้งใจทำ
เป็นรูปลูกท้อ ผลไม้ที่อวยพรให้อายุยืน คักท้อก้วย มีหลายไส้คือ ไส้กุยช่าย,
ไส้หน่อไม้, ไส้มันแกว, ไส้เผือก, ไส้ฝักกระหล่ำ ทุกไส้ล้วนมีความหมายมงคล
อวยพรให้มีโชคลาภร่ำรวย

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 :79)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนได้บรรยายลักษณะและความหมายของขนมต่างๆ ผู้เขียนใช้ภาษาที่เรียบอธิบายลักษณะและความหมายมงคลของขนมทั้ง 3 ชิ้น การกล่าวถึงไส้ต่างๆ ของขนมคักท้อก้วยทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและเห็นภาพของขนมตามที่ผู้เขียนกล่าวถึงเรื่องราวความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นมงคลของขนมที่นิยมนำมาไหว้เจ้านี้ได้สร้างความเข้าใจให้ขนมเกิดกับผู้อ่านซึ่งหากจะต้องปฏิบัติกิจกรรมการไหว้เจ้าก็จะเลือกใช้ในการไหว้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นมงคลกับชีวิต สารคดีนี้จึงมีคุณค่าต่อผู้อ่านในด้านการส่งเสริมผู้อ่านมีส่วนในการรักษาวัฒนธรรมอันดีงามสำหรับชีวิตเอาไว้

4.1.2.2.7 การเผากระดาษเงินกระดาษทอง

สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่าเหล่า-อา-าง กล่าวถึง เมื่อทำพิธีงเต็กคนไทยเชื้อสายจีนต้องเผากระดาษเงินกระดาษทองไปให้บรรพบุรุษ เพื่อเปิดช่องทางแก่บรรพบุรุษขึ้นสวรรค์ ผู้เขียนใช้อุปมาโวหารอธิบายความหมายของการเผากระดาษเงินกระดาษทองแก่ผู้อ่านอย่างชัดเจนดังความว่า

แต่ในระหว่างตั้งแต่สวด ลูกหลานก็ยังคงคอยเผากระดาษเงินกระดาษ

ทองไปให้เสมอ เตี้ย ๆ ก็เผาสักครั้งหนึ่ง คล้าย ๆ กับเป็นการส่งเงินไปให้อาแม่ใช้
จ่ายระหว่างทางไปสวรรค์ เช่นเป็นค่าผ่านด่านต่างๆ เรือทองของใครที่พับแล้ว
ไม่สวย แทนที่จะมีค่าเทียบเท่าเรือขุดน้ำมันหรือเรือเดินสมุทร ก็จะถูกถือว่ามิด่า
เพียงเรือแจวเรือจ้าง เอาไปเผาเป็นค่าเดินทางไปสวรรค์ของอาแม่ก็แล้วกัน

(ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง. 2541 : 125)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนใช้อุปมาโวหารเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจประโยชน์ของการเผากระดาษเงิน
กระดาษทองแก่บรรพบุรุษโดยเปรียบเทียบจากสิ่งรอบตัวผู้อ่าน เช่น ตัวผ่านทางและค่าเดินทาง เพื่อให้
ผู้อ่านเข้าใจความเชื่ออย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนนอกจากใช้อุปมาโวหารแล้วผู้เขียนยังใช้ภาษาแบบ
สนทนา เช่นคำว่า เตี้ย ๆ คล้าย ๆ ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีชีวิตชีวาเพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกและความ
เข้าใจให้แก่ผู้อ่าน สารคดีเรื่องนี้จึงมีคุณค่าต่อผู้อ่าน คือ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจในความเชื่อเรื่องการเผา
กระดาษเงินกระดาษทองได้ชัดเจนขึ้น และหากนำไปปฏิบัติตามธรรมเนียมอันก็จะปฏิบัติได้ถูกต้อง
เหมาะสมมากขึ้นเท่ากับเป็นผู้มีส่วนในการรักษารมณีสถาของค่านิยมอันดีงามของคนจีนให้คงอยู่ต่อไป

4.1.2.28 การไหว้ผีไร้ญาติ

สารคดีเรื่อง เกียนซุงฮวดใช้ลูกหลานกตัญญูโชคดี กล่าวถึง ผู้เขียนอธิบายเรื่องการไหว้
ผีไร้ญาติในเดือนผีด้วยภาษาเรียบง่ายและสอดแทรกการเล่าประสบการณ์การไหว้ผีไร้ญาติอย่าง
ละเอียด ดังความว่า

ที่บ้านจัดของไหว้ผีไม่มีญาติบนโต๊ะเตี้ย ๆ ของไหว้จัดเป็นชุดซาแซ คือ
ของคาว 3 อย่าง มีหมู เป็ด ไก่ ขนมไหว้เป็นขนมแข่ง ขนมเทียน และขนมถ้วยฟู
กับผลไม้ไหว้อีก 3 อย่าง ที่พิเศษคือ ข้าวหอม “กอปิ้ง” ใส่หม้อใหญ่ (แต่หลาย
บ้านนิยมผัดหมี่) เผือกหนึ่งผ่าซีกเป็นเสี้ยวลาดโต เส้นหมี่ที่เป็นของแห้งไหว้ทั้งห่อ
ใหญ่ ๆ เหล้าเซี่ยงซุน 1 ขวด และน้ำชา กับกระดาษเงินกระดาษทอง เป็นของไหว้
พิเศษ ที่ไม่ได้จัดเนียบอะไร แบบว่าไหว้อาปริมาณ ทุกอย่างวางใส่ในกระด้ง

(เกียนซุงฮวดใช้ลูกหลานกตัญญูโชคดี. 2546 : 124-125)

จากตัวอย่างผู้เขียนได้ใช้ภาษาที่เรียบง่ายบอกเล่าวิธีการไหว้ผีไม่มีญาติในเดือนผีของคน
ไทยเชื้อสายจีนไหว้เพื่อสืบทอดธรรมเนียมจีนและไหว้ด้วยเมตตาเพื่อให้ดวงวิญญาณที่ไม่มีญาติ
ได้รับประทานของเช่นไหว้ ผู้เขียนใช้ภาษาแบบสนทนา เช่น เตี้ย ๆ และสอดแทรกประสบการณ์
การไหว้ผีที่ผู้เขียนเคยปฏิบัติ อธิบายของไหว้ที่ต้องการได้ชัดเจนและละเอียด เพื่อเป็นคู่มือและ
ตัวอย่างแก่ผู้อ่านและมือใหม่ที่ต้องการไหว้เจ้าจึงมีคุณค่าต่อผู้อ่านและผู้อ่านสามารถทำตาม
คำแนะนำและปรับใช้ในการไหว้ผีที่ไร้ญาติที่บ้านด้วยตนเองได้

สรุปได้ว่า ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารและอุปมาโวหารอธิบายความเชื่อของเงินที่คนไทย

เชื้อสายจีนยังปฏิบัติตามความเชื่อนี้ อย่างเคร่งครัด เพื่อรักษาสืบทอดธรรมเนียมความเชื่อของจีนที่บรรพบุรุษกำหนดไว้แต่อดีต เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ทุกคน

4.1.2.3 การไหว้ในเทศกาลต่าง ๆ

เทศกาลต่าง ๆ ของจีนมีความสำคัญแก่ลูกหลานจีนและได้สืบทอดรักษายาวนาน ซึ่งเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งเพื่อแสดงความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และแสวงหาความสุขให้กับชีวิตของคนจีน กิจกรรมการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเทศกาลต่าง ๆ จึงเป็นการไหว้ที่ปฏิบัติแตกต่างกันไปในแต่ละเทศกาล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.2.3.1 การไหว้ในเทศกาลวันตรุษจีน

สารคดีเรื่อง คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี กล่าวถึง วันตรุษจีนเป็นวันเริ่มต้นปีใหม่ของจีนและมีความสำคัญมากสำหรับคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีน ผู้เขียนได้อธิบายธรรมเนียมการไหว้เจ้าการไหว้บรรพบุรุษในวันตรุษจีนเพื่อเป็นสิริมงคลตลอดทั้งปีแก่ลูกหลานจีนทุกคน ดังความว่า

1. แต่เช้า...ไหว้เจ้าที่ ของไหว้ คือ ของความเป็นหมู, เป็ด, ไก่, ขนมไหว้, ผลไม้ไหว้, กระดาษเงินกระดาษทอง
2. ช่วงสาย ๆ ...ไหว้บรรพบุรุษ ของไหว้ คือ ชุดของขาว, กบข้าวไหว้หลายอย่าง, ขนมไหว้, ผลไม้ไหว้, ชา, กระดาษเงินกระดาษทอง
3. ช่วงเที่ยงหรือบ่ายก็ได้แล้วแต่ความสะดวกของแต่ละบ้าน มีไหว้ผีที่ไม่มีญาติที่ด้านนอกบ้าน ซึ่งอาจไม่ใช่ทุกบ้านที่ไหว้ผีไม่มีญาติในวันไหว้สิ้นปี เช่นที่บ้านผู้เขียนไม่ได้ไหว้

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 : 21)

จากตัวอย่างผู้เขียนอธิบายวิธีการไหว้เจ้าและบรรพบุรุษในวันตรุษจีนในแต่ละช่วงภายใน 1 วัน ผู้เขียนใช้คำที่ระบุเวลาไหว้เจ้าไว้อย่างชัดเจน คือ ช่วงเช้า ช่วงสาย ๆ และช่วงเที่ยงหรือบ่าย ผู้เขียนอธิบายรายละเอียดของแต่ละช่วงได้เป็นอย่างดีเนื่อหากกล่าวถึงเวลาในการไหว้และสิ่งของที่เช่นไหว้ จึงกลายเป็นคู่มือไหว้เจ้าแก่ผู้อ่านคนไทยเชื้อสายจีน ผู้อ่านสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เขียนและปรับใช้ไหว้เจ้าไหว้บรรพบุรุษในวันตรุษจีนเพื่อแสดงความกตัญญูและ โชคดีตลอดทั้งปีจึงมีคุณค่าต่อผู้อ่านในด้านการทำให้ผู้อ่านมีส่วนในการรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของจีนไว้ได้เป็นอย่างดี

4.1.2.3.2 การไหว้ในเทศกาลวันเซ็งเม้ง

สารคดีเรื่อง คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี กล่าวถึงเทศกาลเซ็งเม้งเป็นเทศกาลที่สมาชิกในครอบครัวจะไปทำความสะอาดและไหว้บรรพบุรุษที่สุสานเพื่อแสดงความกตัญญูของ

ลูกหลาน ผู้เขียนได้ใช้บรรยายโศกเศร้าถึงธรรมเนียมของจีนเกี่ยวกับการไหว้ในสุสานพร้อมกับสอดแทรกประสบการณ์การไหว้ของครอบครัวอื่นไปด้วยตั้งความว่า

หลังจากการไหว้ศาลเจ้าที่เป๊ะกงแล้ว ก็เข้ามาไหว้บรรพบุรุษที่หลุม
 สวงซุ้ย โดยต้องไหว้เทพดาฟ้าดินก่อน การไหว้บรรพบุรุษนี้ บางบ้านถือ
 ธรรมเนียมโบราณเคร่งครัด จะไหว้รูป 3 รอบ แล้วจึงเผากระดาษเงินกระดาษทอง
 บางบ้านไหว้รูปรอบเดียว แล้วเผากระดาษเงินกระดาษทอง แล้วจุดประทัดไหว้ลา
 ของเก็บของกลับ แต่บางบ้านรองจนเก็บของเรียบร้อยจึงจุดประทัด แล้วจึงเดินทาง
 กลับ โดยมีธรรมเนียมว่าต้องไปให้ถึงสุสานและไหว้ให้เสร็จก่อนเที่ยง

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 : 36)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนได้อธิบายธรรมเนียมจีนด้วยการสอดแทรกประสบการณ์การไหว้
 บรรพบุรุษที่สุสานของครอบครัวอื่น เพื่อบอกเล่าความแตกต่างในธรรมเนียมของแต่ละบ้านถึงการ
 ไหว้ที่สุสาน และอธิบายจุดมุ่งหมายของการไหว้เทพดาฟ้าดินใกล้เคียงกัน สารคดีเรื่องนี้จึงมี
 คุณค่าเปรียบได้กับคู่มือไหว้บรรพบุรุษที่สุสานของคนไทยเชื้อสายจีน

4.1.2.3.3 การไหว้ในเทศกาลไหว้ขนมจ่าง

สารคดีเรื่อง คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี กล่าวถึง ของไหว้ต่าง ๆ ของเทศกาล
 ไหว้ขนมจ่างซึ่งใช้ของไหว้เหมือนของไหว้ในเทศกาลอื่น ๆ ที่คนไทยเชื้อสายจีนไหว้อยู่แล้ว
 ฉะนั้น ผู้เขียนไม่ได้อธิบายของไหว้อย่างละเอียดเหมือนของไหว้ในเทศกาลอื่น ๆ แต่เน้นว่า ต้องเพิ่ม
 ขนมจ่างเป็นพิเศษเมื่อไหว้บรรพบุรุษเท่านั้น ตั้งความว่า

ของไหว้ประกอบด้วย

ของไหว้ จัดเหมือนไหว้เจ้าปกติ แต่มีของไหว้พิเศษ

บะจ่าง 5 ลูก และขนมจ่าง 1 พวงใส่จาน

ของไหว้บรรพบุรุษประกอบด้วย

ของไหว้ จัดเหมือนไหว้เจ้าปกติ แต่มีของไหว้พิเศษ

ของไหว้พิเศษ บะจ่าง 1 ถาดใหญ่ และขนมจ่าง อย่างน้อย 1 พวงใหญ่ใส่จาน

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 : 37)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนอธิบายด้วยภาษาที่เรียบง่าย ใช้คำว่า พิเศษ เพื่อเน้นว่าขนมจ่างเป็น
 สัญลักษณ์ของเทศกาลไหว้ขนมจ่างเพื่อให้ผู้อ่านจำได้ง่ายว่าของไหว้ในเทศกาลไหว้ขนมจ่างนั้น
 ต่างจากเทศกาลอื่น เพื่อทำให้ผู้อ่านนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย สารคดีนี้จึงมีคุณค่าต่อผู้อ่าน คือ ทำให้
 ผู้อ่านรักและอนุรักษ์วัฒนธรรมจีนให้คงอยู่ต่อไป

4.1.2.3.4 การไหว้ในเทศกาลสารทจีน

สารคดีเรื่อง *คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี* กล่าวถึงเทศกาลสารทจีนเป็นเทศกาลที่คนไทยเชื้อสายจีนคุ้นเคย ซึ่งเป็นเทศกาลที่ถูกหลานแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและเมตตาต่อผีไร้ญาติ ผู้เขียนจึงอธิบายวิธีการจัดของไหว้เหมือนกับเทศกาลไหว้สิ้นปี ดังความว่า

ของไหว้

ที่ต้องจัด 3 ชุดนี้ เหมือนของไหว้เทศกาลไหว้สิ้นปีทุกประการรวมถึงทั้งต้องการไหว้พิเศษ คือ ขนมแข่ง ขนมเทียน

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 :38)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนแนะนำของไหว้ของเทศกาลสารทจีนเหมือนกับเทศกาลไหว้สิ้นปี จึงทำให้ผู้อ่านคนไทยเชื้อสายจีนเข้าใจอย่างชัดเจนว่าเทศกาลสารทจีนมีความสำคัญเท่ากับเทศกาลสิ้นปี แม้ว่าผู้เขียนอธิบายด้วยอักษรไม่มาก แต่ยงั้นคำว่า พิเศษ จึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจขนมแข่ง และขนมเทียน เป็นขนมไหว้ที่ขาดไม่ได้ในเทศกาลสารทจีน สารคดีนี้จึงมีคุณค่าในการเป็นคู่มือและทำให้ผู้อ่านจัดของไหว้ในเทศกาลสารทจีนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งทำให้ผู้อ่านมีส่วนในการรักษาวัฒนธรรมจีนไว้ด้วย

4.1.2.3.5 การไหว้ในเทศกาลไหว้พระจันทร์

สารคดีเรื่อง *คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี* กล่าวถึง เทศกาลไหว้พระจันทร์เป็นเทศกาลที่สมาชิกในครอบครัวอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน ตามธรรมเนียมจีนการไหว้พระจันทร์จึงต้องจัดชุดใหญ่เพื่อไหว้พระจันทร์และเจ้าแม่กวนอิมผู้เขียนได้เสนอของไหว้ต่าง ๆ อย่างละเอียดมาก ดังความว่า

ของไหว้บรรพบุรุษประกอบด้วย

ของไหว้ จัฒปกติ เหมือนจัดของไหว้เจ้าปกติ

ขนมไหว้พิเศษ ขนมไหว้พระจันทร์ใส่อะไรก็ได้, ขนมโก๋ต่าง ๆ เปี้ยะต่าง ๆ

แล้วแต่เลือก

ผลไม้ไหว้พิเศษ ส้มโอใหญ่ ๆ สวย ๆ

ของไหว้เจ้าแม่ในตอนค่ำ ประกอบด้วย

ของไหว้พิเศษอื่นๆ 1. เครื่องใช้อุปโภค หรือสบู๋ แชมพูยาสีฟัน แป้ง เครื่องสำอาง ผ้านเช็ดหน้า อะไรก็ได้ที่เราใช้ประจำ 2. เครื่องประดับ มีก็ได้ไม่มีก็ได้ 3. อ้อยลำยาว ๆ ตัดจากราก และเอายอดด้วย ผูกไว้ที่ด้านหน้าโต๊ะไหว้ ยึดกับขาโต๊ะแล้วทำขึ้น ไปเป็นขุมประตูดอกแล้วตกแต่งสวยงาม 4. ดอกไม้ใส่แจกันประดับโต๊ะไหว้

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 :41-42)

จากตัวอย่างเทศกาลไหว้พระจันทร์เป็นเทศกาลใหญ่สำหรับคนจีนเช่นกัน ผู้เขียนอธิบายของไหว้ประกอบต่าง ๆ อย่างละเอียด เช่น ของไหว้พิเศษสำหรับไหว้พระจันทร์ในกลางคืน ตามธรรมเนียมจีนไหว้เจ้าแม่กวนอิมหลังจากไหว้พระจันทร์เสร็จ ผู้เขียนได้แบ่งอธิบายถึงคนไหว้สำหรับไหว้เจ้าแม่กวนอิม เช่น อุปกรณ์ต่างๆ เครื่องประดับ ดอกไม้ที่ชื่นชอบ ผู้เขียนยังอธิบายวิธีการแต่งโต๊ะเช่นไหว้ให้สวยงามเพื่อเป็นสิริมงคลผู้อ่านสามารถทำตามคำอธิบายและปรับใช้ข้อเสนอแนะของผู้เขียนในเทศกาลไหว้พระจันทร์ได้

สรุปได้ว่า เทศกาลต่างๆ ของจีนมีความหมายสำคัญถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของลูกหลานจีนทุกคน คนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนมีความพิถีพิถันในการเลือกของไหว้และของไหว้นั้นแต่ละเทศกาลที่แตกต่างกัน ผู้เขียนได้อธิบายวิธีการไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ ด้วยการสอดแทรกประสบการณ์ไหว้เจ้าที่บ้านของตนแก่ผู้อ่าน เพื่อเป็นตัวอย่างและสอนวิธีการไหว้แก่ผู้อ่านและคนไทยเชื้อสายจีนทุกคน ผู้อ่านสามารถปรับใช้ในการไหว้ในเทศกาลต่างๆ ได้

4.1.2.4 พิธีศพของคนไทยเชื้อสายจีน

คนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนจัดพิธีงานศพให้บุคคลที่เสียชีวิตด้วยการจัดพิธีงเด็กต่าง ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ลูกหลานในอนาคตและเพื่อเปิดทางให้คนตายได้ขึ้นสวรรค์ รายละเอียดต่างๆ ของการปฏิบัติในพิธีศพจึงมีความสำคัญสำหรับลูกหลานจีนมาก

4.1.2.4.1 ตำแหน่งลูกหลานในพิธีศพ

สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง กล่าวถึง คนจีนให้ความสำคัญแก่ลูกชายมาก ลูกชายสามารถสืบสกุลของครอบครัว ผู้เขียนอธิบายว่าเมื่อคนไทยเชื้อสายจีนทำพิธีงเด็กแก่บุพการีต้องนั่งเรียงกันตามลำดับความสำคัญของตำแหน่งลูกหลานในครอบครัวดังความว่า

ในการทำพิธีจะเรียงลำดับความสำคัญของลูกหลาน แล้วไล่ไปตามอาวุโส คือ ลูกชายคนโตสำคัญที่สุด ตามด้วยลูกชายคนต่อๆ มาแล้วต่อด้วยลูกสะใภ้ ซึ่งถือว่าสำคัญกว่าลูกสาว เพราะคนจีนถือว่าสะใภ้ที่นั่นแต่เข้าถือเป็นคนใน ส่วนลูกสาวนั้นเมื่อแต่งงานก็กลายเป็นคนนอก พอจบคิวลูกสะใภ้จึงเป็นลูกสาว ตามด้วยลูกเขย แล้วจึงถึงรุ่นหลาน ซึ่งต้องเริ่มจากหลานใน คือลูกของลูก จากนั้นจึงปิดท้ายด้วยหลานนอก คือลูกของหลาน

(ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง. 2541 : 117)

จากตัวคนจีนคือเรื่องความสำคัญลูกชายมากกว่าลูกสาวตั้งแต่โบราณ และปรากฏในแต่ละสมัยด้วย เมื่อคนไทยเชื้อสายจีนทำพิธีงเด็กแก่บุพการีต้องพิถีพิถันถึงตำแหน่งของการเรียงลำดับของสมาชิกครอบครัว ผู้เขียนใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้บรรยายโวหารบอกเล่าความรู้เกี่ยวกับตำแหน่งของลูกหลานอย่างชัดเจน อธิบายการเรียงลำดับเริ่มต้นด้วยลูกชายคนโตจนถึงลูกของ

หลาน ผู้เขียนสอดแทรกประสบการณ์ที่เข้าร่วมพิธีงตึกของอาม่า จึงทำให้เนื้อหาผู้เขียนนำเสนอมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น สารคดีเรื่องนี้จึงมีคุณค่าต่อผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง

สรุปได้ว่า พิธีงานศพและพิธีงตึกของคนไทยเชื้อสายจีนต้องพิถีพิถันถึงสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คนตายและลูกหลานอนาคต ผู้เขียนใช้อธิบายโวหารบอกเล่าถึงตำแหน่งลูกหลานในพิธีงานศพอย่างละเอียดมาก ผู้อ่านนอกจากจะได้รับความรู้แล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าคนจีนให้ความสำคัญแก่ลูกผู้ชามาก ผู้อ่านสามารถทำตามคำบรรยายของผู้เขียน

4.1.3 ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนให้ดีขึ้น

สารคดีเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของจิตรา ก่อนันทเกียรติ ได้นำเสนอสาระความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของคนจีน ผู้เขียนได้สอดแทรกประสบการณ์ของตนเองลงไปในการเล่าด้วย เพื่อให้สาระความรู้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ผู้อ่านนอกจากได้รับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ต่าง ๆ ของคนจีนแล้ว ยังสามารถนำเอาแนวทางการดำเนินชีวิตบางประการของคนจีนไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตน เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนให้ดีขึ้นได้ด้วย

4.1.3.1 การดูดวงชะตาเพื่อเลือกคู่ชีวิต

สารคดีเรื่อง ตั่งหนั่งเกี่ย กล่าวถึงผู้เขียนใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเพื่ออธิบายดวงชะตาของคู่ชีวิตว่ามีความสำคัญสำหรับการแต่งงานของคนจีนมาก เพราะคู่ชีวิตต้องอยู่ด้วยกันตลอดหลายสิบปี คนจีนเชื่อเรื่องโหราศาสตร์อย่างมาก เมื่อคู่ชีวิตตัดสินใจจะแต่งงานกันจึงต้องดูดวงชะตาของทั้งคู่ก่อนแต่งงาน ดังความว่า

ในหลักยกเท่านั้น ก็จะมีบอกเรื่องการชงของเนื้อคู่ ว่าคนเกิดปีไหนไม่ควร
อยู่กินกับคนเกิดปีไหน เพราะอะไร

เช่น ปีชวดกับปีฉลู เป็นคู่ที่เหมาะสมกัน เพราะจะอยู่กัน ได้กลมเกลียว ถ้า
ต้องอยู่ห่างกันก็จะยิ่งรักกันแน่นแฟ้น การแต่งงานให้คู่ทุกข์ที่ดี แล้วจะมีความสุข
มีลาภ มีเกียรติ

แต่ถ้าเป็นปีวอกกับปีขาล จะมีแต่เรื่องรักกลายเป็นแค้นต่างฝ่ายต่างก็อยาก
หย่า โดยเฉพาะกรณีที่ผู้หญิงไม่บริสุทธิ์งานก็ไม่ก้าวหน้า

(ตั่งหนั่งเกี่ย. 2540 : 183-184)

จากตัวอย่างผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยการอธิบายการดูดวงชะตาหาคู่ชีวิตด้วยการตั้งคำถามแก่ผู้อ่าน เพื่อดึงดูดผู้อ่านและให้คิดตอบคำถามดังกล่าว พร้อมกับยกตัวอย่างสถานการณ์ดวงชะตาที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมตามโหราศาสตร์จีน เพื่อให้คนไทยเชื้อสายจีนและผู้อ่านเข้าใจอย่าง

ชัดเจนว่า ดวงชะตาทั้งสองฝ่ายจะมีความสำคัญต่อความสุขของทั้งคู่ ผู้เขียนอธิบายเรื่องนี้ด้วยความหวังดี ซึ่งเป็นข้อแนะนำแก่คู่ชีวิต เพื่อให้คู่ชีวิตทั้งสองมีความสุขความเจริญตลอดไปเนื้อหาของสารคดีนี้จึงมีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนให้ดีขึ้น

4.1.3.2 อาหารบำรุงร่างกายของสตรีหลังคลอดบุตร

สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง กล่าวถึง คนจีนรู้จักใช้อาหารเป็นยามาบำรุงร่างกายเป็นพิเศษ ผู้เขียนอธิบายอาหารบำรุงพิเศษสำหรับสตรีหลังคลอดบุตร ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแม่ที่มาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อธิบายด้วยวิธีการอย่างเข้าใจง่ายละเอียด ผู้อ่านสามารถทำตามข้อแนะนำของผู้เขียนได้ดังความว่า

วิธีทำ นำกระเพาะปลาที่ทางร้านขายยาจีนหั่นเป็นชิ้นให้แล้ว มาทำให้สะอาดด้วยการใช้น้ำเดือดเทราดลงไป แล้วจึงนำไปใส่หม้อตุ๋นพร้อมกับใส่สมุนไพร เติมน้ำลงไปพอประมาณตุ๋นไปเรื่อย ๆ จนกว่ากระเพาะปลาจะนิ่ม ถ้าเป็นของเก่าต้องตุ๋นกันเป็นวันกว่าจะนิ่ม เวลาจะรับประทานให้ใส่หมูสับใหม่ ๆ คือใช้หมูใหม่อย่าใช้หมูค้าง เพราะจะไม่อร่อยเท่า ปรงรสด้วยซีอิ๊วเล็กน้อย ห้ามใส่น้ำปลาเพราะแสดง

(ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง. 2541 : 77)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนสอดแทรกประสบการณ์ของแม่จากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและใช้บรรยายอาหารบอกเล่าอาหารที่ทำเพื่อสุขภาพของสตรีหลังคลอดบุตร ซึ่งเป็นอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายของผู้หญิง ผู้เขียนใช้คำกริยาอธิบายกระบวนการทำ เช่น หั่น ทราด นึ่ง เพื่อสร้างจินตนาการแก่ผู้อ่าน ผู้อ่านนอกจากสามารถทำตามข้อชี้แนะของผู้เขียนแล้ว ยังสามารถเห็นภาพที่ผู้เขียนบอกเล่าด้วย ตอนปิดเรื่องผู้เขียนใช้คำ เช่น ห้าม ซึ่งเป็นคำเตือนใจผู้อ่านเพื่อสุขภาพร่างกายของสตรีหลังคลอดบุตรเช่นกัน สารคดีนี้จึงมีคุณค่าต่อผู้อ่านคือความรู้ด้านสุขภาพที่ผู้เขียนนำเสนอ มีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนให้ดีขึ้น

4.1.3.3 การกินเจเพื่อสุขภาพ

สารคดีเรื่อง คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพดี กล่าวถึง การกินเจของจีน นอกจากได้ทบทวนการกระทำ วาจา ใจของตนแล้วยังกินเพื่อสุขภาพร่างกายของตน ผู้เขียนใช้การบรรยายอาหารบอกเล่าความสำคัญของการกินเจ เพื่อสนับสนุนให้ทุกคนกินเจในเทศกาลกินเจ ดังความว่า

การกินเจในแง่มุมมองของสุขภาพ เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงโดยอาศัยหลักกรรม

2 ประการ คือ

1. กินอย่างไม่เป็นโทษทุกข้อต่อผู้อื่น

2. กินอย่างไม่เป็นโทษทุกซ์ต่อตนเอง

ซึ่งกินอย่างไม่เป็นโทษทุกซ์หรือเป็นภัยต่อผู้อื่นคงไม่ต้องอธิบาย แต่การกินอย่างเป็นโทษทุกซ์หรือเป็นภัยต่อตนเอง คือการกินอาหารที่ไม่ไปทำลายสุขภาพร่างกายของตน โดยบางวิทยาการของจีนโบราณ มีความเชื่อว่า เลือดและเนื้อของสัตว์ที่ถูกฆ่าตายมีพิษร้ายแฝงอยู่ เพราะก่อนสัตว์ถูกฆ่า ความกลัวทำให้มันหลั่งสารพิษที่แพร่กระจายไปทั่วร่างกาย ซึ่งความเชื่อนี้จะสอดคล้องกับศาสนาอิสลามที่ไม่กินหมู

(คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพ ประโยชน์ 2554 : 27-28)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยการแบ่งประ โยชน์ของการกินเจเป็น 2 ข้อใหญ่ และใช้บรรยายโวหารบอกเล่าด้วยเหตุผลอย่างชัดเจนว่า การกินเจนั้นเป็นการกินเจเพื่อสุขภาพร่างกายแข็งแรงของตนเองและไม่ทุกซ์กับคนอื่น พร้อมสอดแทรกความเชื่อเรื่องการกินเจในเทศกาลกินเจเพื่ออธิบายว่าสัตว์ที่ถูกฆ่ามีพิษแฝงอยู่ตัว มนุษย์จึงไม่ควรกินเพื่อสุขภาพร่างกายของตน ผู้เขียนอธิบายประ โยชน์การกินเจด้วยความหวังดีและด้วยเหตุผลที่น่าเชื่อถือ จึงเป็นเหตุผลที่ดีเชิญชวนผู้อ่านมากินเจด้วยกัน

4.1.3.4 วิธีการชงชาจีน

สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องจีนจากผู้เฒ่าเหล่า-อา-กง กล่าวถึง คนจีนชอบดื่มชา และมักใช้ชารับรองแขกและเพื่อน การจิบน้ำ ชาเป็นกิจกรรมในยามว่าง น้ำ ชาที่ดีต้องพิถีพิถันตั้งแต่วิธีเลือกชาและวิธีการชงชา ผู้เขียนสอดแทรกวิธีการชงชาและการจิบชาของพ่อและใช้บรรยายโวหารบอกเล่าวิธีการอย่างชัดเจน ดังความว่า

การชงชาจีนต้องใช้น้ำร้อนเดือดจัด ๆ เวลารินน้ำเดือดลงป้าน ผู้เฒ่าจะวนมือเป็นวงเพื่อให้ใบชาโดนน้ำเดือดทั่วกัน ความร้อนจะทำให้เกิดฟองที่ช่วยเก็บคราบสกปรกออกมา ให้ใช้ฝ่าปาดทิ้ง สำหรับชาที่ชงน้ำแรกนี้จะมีบ้างที่น้กเลงชาบางท่านจะจิบเลย และมีบ้างที่นิยมเททิ้งเพราะถือว่าชาน้ำแรกอาจยังมีคราบสกปรกอยู่ แต่สำหรับชานั้นหนึ่งราคาแพงมากอย่าง 'กลิ่นหอมพันธุ์' จะเททิ้งก็เสียดาย ผู้เฒ่าจึงใช้วิธีรินน้ำเดือดให้ล้นป้าน เพื่อให้คราบสกปรกลอยตามน้ำออกมาด้วยฝีมือผู้ชานาญอย่างผู้เฒ่า มือจะไวพอที่จะไม่ทำให้ต้องเสีรสชาไปกับน้ำมากนักเมื่อผู้เฒ่าและเพื่อนผู้ชราได้ลิ้มรสชาจอกแรก ต่างก็รู้สึกชุ่มคอชื่อกับ 'กลิ่นหอมพันธุ์' อย่างหอมรสหอมกลิ่นจริง ๆ

(ความรู้เรื่องจีนจากผู้เฒ่าเหล่า-อา-กง. 2541 : 20-21)

จากตัวอย่างกล่าวถึง วิธีการชงชาที่มีความสำคัญต่อรสของน้ำ ชาคนจีนเมื่อชงชาจะมี

อุปกรณ์ที่เฉพาะ คนจีนพิถีพิถันอุณหภูมิของน้ำ ร้อนและวิธีการจิบชา เพื่อได้ประโยชน์สูงสุดจากการดื่มชา ฟ้าและฟ่อนคล้ายที่ร่างกายและจิตใจ ผู้เขียนใช้บรรยายอาหารเริ่มต้นด้วยวิธีการชงชา สอดแทรกกระบวนการชงชาแบบของพ่อ บอกเล่าวิธีชงชาอย่างละเอียดตั้งแต่การต้มน้ำ ร้อนการล้างใบชา และวิธีการจิบน้ำ ฟ้าด้วยภาษาเรียบง่าย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำตามวิธีการชงชาแบบจีน การดื่มชาเป็นความนิยมในปัจจุบัน ข้อเสนอแนะของผู้เขียนจึงเป็นคู่มือที่เพื่อให้ผู้อ่านมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและชีวิตมีคุณภาพดีขึ้นได้

4.1.3.5 สถานที่ซื้อของไหว้ในวันตรุษจีน

สารคดีเรื่อง คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี กล่าวถึงเมื่อถึงเทศกาลวันตรุษจีน คนไทยเชื้อสายจีนต้องยุ่งเรื่องซื้อของไหว้เจ้าและบรรพบุรุษ การไหว้เพื่อได้เป็นสิริมงคลแก่สมาชิกทุกคน ผู้เขียนแนะนำสถานที่ซื้อของไหว้ที่สะดวกและมีบริการที่ดีแก่ผู้อ่าน ดังความว่า

จุดเด่นของท็อปส์และเซ็นทรัลฟู๊ดฮอลล์ สำหรับทุกตรุษจีนมี 2 เรื่องที่ต้องชมคือ

1. ท็อปส์และเซ็นทรัลฟู๊ดฮอลล์เป็นต้นตำรับแอปเปิ้ลที่สั่งปลูกเป็นพิเศษ ให้ได้ลูกละ 1 กก. จัดเป็นแอปเปิ้ลมงคลมีแต่รูปนักษัตรของแต่ละปี

2. มีบริการ ส่งฟรีเมื่อซื้อสินค้า 1,500- บาทขึ้นไป ดังนั้นก่อนถึงเทศกาลไหว้ ถ้ามีการทำการบ้านกันก่อน ด้วยการสอบถามจากท็อปส์หรือเซ็นทรัลฟู๊ดฮอลล์ที่ใกล้บ้าน น่าจะช่วยแก้ปัญหาหรรติดและชีวิตลำบากโดยไม่จำเป็นได้ หรือจะดูข้อมูลจาก ผิดพลาด! การอ้างอิงการเชื่อมโยงหลายมิติไม่ถูกต้อง ที่เซ็นทรัล ฟู๊ดฮอลล์ สาขา เซ็นทรัลชิดลม โทร 02-655-7648-52

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 : 91)

จากตัวอย่างผู้เขียนเปิดเรื่องบอกเล่าจุดเด่นของท็อปส์และเซ็นทรัลฟู๊ดฮอลล์ด้วยบรรยายอาหาร เน้นการบริการที่ดีสำหรับท็อปส์ เพื่อดึงดูดใจผู้อ่านไปทดลองใช้บริการบ้างซึ่งเป็นสถานที่ที่มีของหลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่ต้องซื้อของไหว้ในวันตรุษจีน ผู้เขียนได้บอกหมายเลขโทรศัพท์และเว็บไซต์ของท็อปส์ เพื่อความสะดวกแก่ผู้อ่านสามารถสอบถามเมื่อมีข้อสงสัยต่าง ๆ และลดปัญหาและความวุ่นวายต่าง ๆ ในช่วงวันตรุษจีน

4.1.3.6 การดื่มเปปตินเพื่อสุขภาพของคนกินเจ

สารคดีเรื่อง คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพดี กล่าวถึง ผู้เขียนแนะนำสินค้าใหม่ที่เหมาะสมกับบุคคลที่กินเจเพื่อให้หายเพลียเมื่อกินโปรตีนน้อย ซึ่งเป็นเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อร่างกายของคนกินเจ ดังความว่า

เปปตินเป็นสินค้าที่ผู้เขียนอยากใช้คำว่า นวัตกรรมใหม่เพื่อแก้ปัญหาที่

บางคนกินเจแล้วอาจมีเพลียบ้าง เพราะการกินเจ จะทำให้ร่างกายได้โปรตีนน้อย
ไปหน่อย โดยเฉพาะโปรตีนจากสัตว์ ในฐานะที่เป็นนักเขียนแม้จะชอบงานเชียว
วัฒนธรรม อย่างที่ได้เขียนตำนานและที่มาหลากหลายของการกินเจและเทศกาล
กินเจ แต่ความรู้ใหม่ก็จำเป็นเช่นกัน

(คู่มือกินเจยุคใหม่กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพ. 2554 : 117)

จากตัวอย่างในมุมมองของผู้เขียน การกินเจจะมีประโยชน์ต่อทั้งจิตใจและร่างกาย แต่เมื่อ
กินโปรตีนน้อยจากสัตว์จะทำให้ร่างกายเหนื่อยง่าย ผู้เขียนจึงแนะนำเครื่องดื่มที่ได้ทดลองและ
ประโยชน์ต่อกินเจ ผู้เขียนอธิบายด้วยภาษาที่เรียบง่ายเพื่อบอกเล่าความรู้ใหม่ในปัจจุบันให้
ผู้อ่านและคนที่กินเจรับรู้

4.1.3.7 การกินกะทิเทียมยี่ห้อ “ฟอว์แคร์” เพื่อแก้ปัญหาโรค

สารคดีเรื่อง คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพ กล่าวถึง ผู้เขียนแนะนำ
กะทิเทียมที่ผลิตโดยผ่านกระบวนการปลอดกลัยพร้อมได้สอดคล้องประสบการณ์ที่ได้กินกะทิเทียม
ยี่ห้อ “ฟอว์แคร์” จึงทำให้สินค้า น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ดังความว่า

กะทิเทียม “ฟอว์แคร์” เป็นอีกตัวอย่างของที่ได้จากการคิดค้นใหม่ที่ผู้เขียน
ว่าดี เพราะช่วยผู้ที่มีปัญหาคอเลสเตอรอลสูงอย่างผู้เขียน ที่ได้รับพันธุกรรมจาก
คุณพ่อมา ก็ต้องระวังการกินกะทิและมะพร้าวต่าง ๆ ก็มีกะทิขี้ผึ้งตรา
“ฟอว์แคร์” มาช่วยแก้ปัญหาตรงนี้ จึงไม่น่าแปลกใจที่กะทิเทียม “ฟอว์แคร์”
ได้รับรางวัลนวัตกรรมข้าวไทยจากมูลนิธิข้าวไทย โดยเป็นการนำรำข้าวมาผสม
กับโปรตีนถั่วเหลืองและน้ำแล้วผ่านกระบวนการผลิตที่ปลอดกลัย

(คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพ. 2554 : 118)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยอธิบายสินค้าที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
ของผู้ที่มีโรคประจำตัวอย่างผู้เขียน พร้อมได้สอดคล้องประสบการณ์ที่ได้กินและยกย่องสินค้า
ของดีสำหรับผู้ที่มีปัญหาด้านคอเลสเตอรอลสูง ผู้เขียนใช้บรรยายอาหารด้วยภาษาที่ไม่สับสน
บอกเล่าจุดเด่นของสินค้า บุคคลที่เหมาะสม และกระบวนการผลิต พร้อมได้คำยืนยันของผู้เขียน จึง
ทำให้สินค้าน่าเชื่อถือมากขึ้น และเป็นคำแนะนำที่ดีสำหรับผู้ที่ต้องการแก้ปัญหาโรคภัยต่างๆ

สรุปได้ว่า ผู้เขียนใช้บรรยายอาหารด้วยภาษาที่เรียบง่าย อธิบายวิถีชีวิตทางด้านอาหาร
การกินของคนจีนและประสบการณ์ของผู้เขียนแก่ผู้อ่าน นอกจากมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ยังเน้นแนว
ทางการดำเนินชีวิตของผู้อ่านด้วยความหวังดี ผู้อ่านสามารถปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้
คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4.14 ช่วยทำให้โลกทัศน์ของคนไทยเชื้อสายจีนกว้างขึ้น

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศกว้างใหญ่และมีวัฒนธรรมหลากหลายยาวนาน จึงทำให้ผู้อ่านไม่สามารถศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนได้อย่างทั่วถึง แต่ในสารคดีของจิตรา ก่อนันทเกียรติ ได้รวบรวมวัฒนธรรมบางอย่างที่ไม่เคยได้ยินหรือไม่เคยเห็นแม้แต่บ่อย เมื่อได้อ่านงานเขียนของผู้เขียน จึงสามารถทำให้โลกทัศน์ของคนไทยเชื้อสายจีนกว้างขึ้นได้

4.14.1 พระจีนต้องฉันเจ

สารคดีเรื่อง คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพดีที่สุด กล่าวถึง พระจีนที่เสลวนไม่กินเนื้อสัตว์ด้วยเหตุผลที่มีเมตตาและไม่ยอมเบียดเบียนสิ่งที่มีชีวิตเหมือนมนุษย์ ซึ่งคิดว่าสัตว์เท่าเทียมกับมนุษย์ทุกคน ซึ่งพระจีนไม่ควรจะฉันเนื้อสัตว์ ต้องฉันเจ ดังความว่า

เกษตรกรเสลวนชอบทำบุญมาก มีการฆ่าสัตว์ทั้ง หมู เป็ด ไก่ วัว ควาย และ คัวยหวังว่าจะได้บุญมาก ๆ พระจีนท่านก็รู้สึกที่ไม่ถูกต้อง จึงออกอุบายว่าคนบวชเป็นพระต้องฉันเจ เพื่อละเว้นการเบียดเบียนชีวิตอื่น ๆ จึงขอให้ญาติโยมทำแต่อาหารเจมาถวายท่าน แล้วเก็บเนื้อสัตว์ไว้ทำอาหารกินกันเองเถิด จะได้พลังงานเต็มที ร่างกายแข็งแรงมีกำลังวังชาเพื่อการทำไร่นา จากนั้นมาพระจีนก็ฉันเจมาจนถึงทุกวันนี้

(คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพดีที่สุด 2554 : 25)

จากตัวอย่างผู้เขียนใช้บรรยายอาหารบอกเล่าความรู้เกี่ยวกับพระจีนว่าต้องฉันเจด้วยเหตุผลไม่เบียดเบียนสัตว์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับพระของประเทศไทย แม้ว่าทั้งสองประเทศนับถือพุทธศาสนา ผู้เขียนใช้ภาษาลักษณะสนทนาพูดถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเสลวน นิยมฆ่าสัตว์ไปถวายเจ้า พระจีนจึงคิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำและพระต้องฉันเจไปตลอดชีวิต จึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจแก่คนไทยและผู้อ่านทั่วไปได้รับรู้สิ่งใหม่ ๆ ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงได้เปิดหูเปิดตาและทำให้โลกทัศน์ของผู้อ่านกว้างขึ้น

4.14.2 ศาลเจ้าเทศกาลกินเจที่อายุเกิน 100 ปีในประเทศไทย

สารคดีเรื่อง คู่มือกินเจยุคใหม่ กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพดีที่สุด กล่าวถึง ผู้เขียนบอกเล่าศาลเจ้ากินเจที่มีอายุเกิน 100 ปีในประเทศไทยด้วยภาษาที่เรียบง่ายเพื่อให้บุคคลที่นิยมกินเจได้รับรู้จากสถานที่กินเจที่มากมายหลากหลาย ดังความว่า

1. ศาลเจ้าแห่งแรกที่สร้างเพื่อการกินเจ โดยดูจากการมีข้อมูลที่บ้านทีกไห้ว ขอยกให้ศาลเจ้าชิวฮกตั่ว ที่อำเภออัมพวา จ.สมุทรสงคราม สร้างโดยกลุ่มคนจีนแต่จัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2352 นับอายุถึงปัจจุบันคือ 202 ปี

เทพเจ้าประจำศาลคือเทพเจ้าดาวนพเคราะห์ทั้งเก้า และมีงานประจำปีเป็น

เทศกาลกินเจ

2. ศาลเจ้ากินเจที่เก่าแก่เป็นแห่งที่ 2 คือศาลเจ้ากระทุ้งที่ภูเก็ตที่สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2368 นับอายุถึงปัจจุบัน คือ 186 ปี

3. ศาลเจ้าเก่าแก่ตั้ง เป็นศาลเจ้าของกลุ่มคนจีนฮกเกี้ยน อยู่ที่ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา สร้างโดยคณะจิว มิงงานประจำปีหลายเทศกาล แต่งงานหนึ่งคือ เทศกาลกินเจ ศาลเจ้านี้สร้างขึ้นเมื่อประมาณพ.ศ.2410 นับอายุได้ 144 ปี

(คู่มือกินเจยุคใหม่กินเจอย่างไรให้ได้สุขภาพประโยชน์. 2554 : 86)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนใช้บรรยายอาหารเพื่อแนะนำศาลเจ้ากินเจที่มีอายุเกิน 100 ปีทั่วประเทศไทยพร้อมได้สอดแทรกข้อมูลบันทึกเวลาของศาลเจ้าตั้งแต่ลำดับที่ถึงลำดับที่ 3 จึงทำให้ข้อมูลที่ผู้เขียนแนะนำได้ดึงดูดความพึงพอใจของผู้อ่าน พร้อมได้บอกเล่าด้วยชื่อ สถานที่ และเวลาการตั้งของแต่ละศาลเจ้าอย่างละเอียด ผู้เขียนอธิบายความรู้เกี่ยวกับศาลเจ้าอย่างชัดเจนเพื่อสนับสนุนผู้อ่านให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับศาลเจ้าต่างๆ ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานยิ่งขึ้น และเชิญชวนให้ผู้ที่สนใจไปเที่ยวศาลเจ้าต่าง ๆ และกินเจตามที่ผู้เขียนแนะนำ

สรุปได้ว่า ผู้เขียนใช้บรรยายอาหารด้วยภาษาที่เรียบง่ายบอกเล่าถึงวัฒนธรรมจีนที่ผู้อ่านไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีปรากฏจริง ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่น่าสนใจอย่างพระจีนต้องฉันเจแต่พระไทยไม่ต้องงดกินสัตว์ แม้ว่าเป็นชนชาติที่นับถือศาสนาพุทธเช่นกัน คนจีนที่นับถือพุทธศาสนาจึงสนใจกินเจ ผู้เขียนได้อธิบายประวัติศาลเจ้าที่มีอายุเกิน 100 ปี เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้รับทราบเรียนรู้ได้มากขึ้น งานเขียนของจิตรา ก่อนันทเกียรติจึงสามารถทำให้โลกทัศน์ของผู้อ่านได้กว้างขึ้น

4.1.5 ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศไทย

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศไทยมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง เป็นเพื่อนบ้านที่มีมิตรภาพที่แน่นแฟ้น เมื่อคนจีนได้อพยพถึงประเทศไทยและพร้อมได้สร้างรากฐาน จึงทำให้ลักษณะวัฒนธรรมบางประการของทั้งสองประเทศมีความคล้ายคลึงกัน และวัฒนธรรมส่วนหนึ่งได้กลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย เช่น ตรุษจีน แข็งเม็งไหว้พระจันทร์ เป็นต้น

4.1.4.3 ชื่อญาติของคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีน

สารคดี ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก กล่าวถึง คนจีนแต่จิวเมื่อได้อพยพถึงประเทศไทย ยังรักษาวัฒนธรรมการพูดภาษาท้องถิ่นอยู่ ตามระยะเวลาที่ผ่านมามีภาษาจีนแต่จิวกลายเป็นภาษาส่วนหนึ่งในสังคมไทย ดังความว่า

	ญาติข้างพ่อ		ญาติข้างแม่
ปู่	อากง	ตา	หั่ววกง
ย่า	อาม่า	ยาย	หั่วม่า
ลุง	อาแปะ	ลุง	อาอู๋
ป้า	อาโกว	ป้า	อาอี้
อาผู้ชาย	อาเจ็ก	น้ำผู้ชาย	กาอู๋
อาผู้หญิง	อาโกว	น้ำผู้หญิง	อาอี้
ป้าสะไภ้	อาอ้อม	ป้าสะไภ้	อากิม
อาสะไภ้	อาซิม	น้ำสะไภ้	อากิม
ลุงเขย	อาเตี้ย	ลุงเขย	อาเตี้ย
อาเขย	อาเตี้ย	อาเขย	อาเตี้ย
ป้า อาผู้หญิง		ป้า น้ำผู้หญิง	
ถ้าไม่ได้แต่งงาน...อาแซโกว		ถ้าไม่ได้แต่งงาน...อาซือ	

(ธรรมเนียมจีนมีเหมือน, มีต่างและมีแปลก. 2540 : 12)

จากตัวอย่างผู้เขียนบรรยายชื่อญาติของคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีนด้วยตารางเพื่อให้ผู้อ่านเห็นชัดเจนขึ้น โดยแยกเป็นชื่อของญาติข้างพ่อกับชื่อของญาติข้างแม่ว่าในภาษาไทยเรียกว่าอย่างไร และได้อธิบายชื่อตั้งแต่ปู่ ย่า ตา ยาย จนถึงลูกหลานของคนจีน จึงทำให้ผู้อ่านทั่วไปได้เข้าใจในความสัมพันธ์ของญาติคนไทยเชื้อสายจีนด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และกระตุ้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างแน่นแฟ้น

สรุปได้ว่า ลูกหลานจีนในไทยได้สืบทอดวัฒนธรรมจีนถึงประเทศไทย และได้ผสมกับวัฒนธรรมไทยด้วย วัฒนธรรมจีนส่วนหนึ่ง ตียอมรับและปรากฏในวิถีชีวิตในสังคมไทย จึงช่วยเสริมสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศไทย

4.2 คุณค่าด้านการให้แง่คิด

งานเขียนสารคดีเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของจิตรา ก่อมนันทเกียรติมุ่งเน้นสาระความรู้ของวัฒนธรรมจีนในด้านต่างๆเป็นหลัก แต่จิตรา ก่อมนันทเกียรตียังสอดแทรกแง่คิดที่เสริมสร้างคุณค่าทางปัญญาแก่ผู้อ่านอยู่เสมอ ช่วยให้ผู้อ่านนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เมื่อศึกษาสารคดีเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนของจิตรา ก่อมนันทเกียรติ พบว่ามีคุณค่าในด้านคุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความประหยัดความกล้าหาญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.21 ความซื่อสัตย์

สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่า-อา-กง กล่าวถึง ลูกคนจีน โบราณได้รับการสั่งสอนให้เป็นคนซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อแผ่นดิน ผู้เขียนสอดแทรกนิทานบุคคลที่มีจริงและมีชื่อเสียงในอดีต เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและกระตุ้นให้คนไทยเชื้อสายจีนและผู้อ่านทุกคนมีใจรักชาติ รักแผ่นดิน ดังความว่า

งักฮุยซึ่งจำเป็นนักรบผู้กล้าหาญที่มีชื่อเสียงเลื่องลือมาก มีความซื่อสัตย์ต่อราชบัลลังก์ โดยที่ตอนเด็กจะมีแม่คอยอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้ที่รู้จักกตัญญูต่อแผ่นดินและผู้มีพระคุณ จนกระทั่งแม่ได้เอาเข็มมาปักบนหลังของงักฮุยเป็นหนังสือ 4 ตัว เขียนว่า

จง ตง ป้อ กก

ฉายา "งักฮุยซึ่งจำ" ก็คือ งักฮุยที่ถูกสักหลังด้วยเข็ม

ตอนหลังงักฮุยออกรบเพื่อแผ่นดิน ได้รับชัยชนะตลอด แต่ผลสุดท้ายมีราชการกัณฉินรับสินบนจากข้าศึก ทั้ง ๆ ที่ข้าศึกรบแพ้แล้ว แต่งักฮุยและเพื่อนนักรบกลับมาถูกตามตัวกลับมาด้วยฝีมือของขุนนางกัณฉินเอาป้ายทอง 13 ป้ายอันเป็นรหัสคำสั่งของฮ่องเต้ ให้ยกทัพกลับมาเพื่อแสดงว่ายอมแพ้ และงักฮุยก็มีอันให้ต้องเสียชีวิตเพราะขุนนางกัณฉินผู้นี้

(ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่า-อา-กง. 2541 : 55)

จากตัวอย่างผู้เขียนเสนอเรื่องด้วยสารคดีประวัติศาสตร์ของจีนที่มีบุคคลซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อแผ่นดิน เพื่อทำให้คนไทยเชื้อสายจีนได้ทบทวนประวัติศาสตร์ของจีนและเกิดความรู้สึกว่าตนควรดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ผู้เขียนเล่าเรื่องด้วยบรรยายโวหารและเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกหลานจีนทุกคน ในแง่มุมของมารดา วิธีการสั่งสอนลูกของมารดา งักฮุย จึงเป็นวิธีที่ดีและแบบอย่างของมารดาปัจจุบัน เพื่อให้ลูกหลานจีนทุกคนเป็นคนดีและมีประโยชน์ต่อสังคม

4.22 ความกตัญญู

สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่า เหล่า-อา-กง กล่าวถึง ความกตัญญูมีความสำคัญแก่คนจีนในทุกรุ่นทุกสมัย และถูกสั่งสอนให้เป็นคนกตัญญูมาตั้งแต่โบราณ ลูกหลานจีนต้องตอบแทนพระคุณพ่อแม่ ผู้เขียนเล่าเรื่องนิทานความกตัญญูของนางฮั่วบูหลัน ซึ่งเป็นผู้หญิงแสดงความกตัญญูด้วยเป็นทหารไปสู้รบแทนบิดา ดังความว่า

ฮั่วบูหลัน ผู้เฒ่าเล่าว่า ฮั่วบูหลัน นางเอกของเรื่องเป็นลูกสาวคนเดียวของ

ครอบครัว ไม่มีพี่ชายหรือน้องชาย-น้องสาว และกำพร้าแม่ อาศัยอยู่กับพ่อซึ่งแก่แล้ว วันหนึ่งพ่อถูกหมายเกณฑ์ต้องไปเป็นทหาร พ่อเฒ่าอ่านหมายแล้วก็เศร้าใจ ข้างฮั่วบูหลันก็เสียใจที่ตนเองไม่มีพี่ชายหรือน้องชายจึงมีความคิดที่จะไปออกรบแทนพ่อ จึงได้ปลอมตัวเป็นผู้ชาย ซึ่งพ่อตนเองก็จำไม่ได้ แล้วเอาหมายเกณฑ์ของพ่อไป ฮั่วบูหลันออกรบมีความสามารถจนได้เลื่อนตำแหน่งเป็นนายทัพ โดยที่ยังสามารถปกปิดความลับที่ตนเป็นผู้หญิงไว้ได้อย่างยอดเยี่ยม

(ความรู้เรื่องจีนจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง. 2541 : 52)

จากตัวอย่างกล่าวถึง คนจีนเป็นชนชาติที่ให้ความสำคัญกับความกตัญญูต่อผู้ที่มีความพระคุณเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบิดามารดา จึงมีแนวคิดที่ "บุญคุณต้องทดแทน" ผู้เขียนสอดแทรกนิทานที่ลูกสาวกตัญญูต่อพ่อด้วยการปลอมเป็นผู้ชายออกไปสู้รบแทน จึงกลายเป็นบทเรียนที่ดีแก่ลูกหลานจีนทุกคนและกระตุ้นให้เห็นความเป็นบุตรธิดาต้องมีใจรักและกตัญญูต่อพ่อแม่อยู่เสมอ จึงทำให้ลูกสาวได้ภูมิใจในความเป็นผู้หญิงที่มีความกล้าหาญและความสามารถเท่าเทียมกับลูกผู้ชาย นิทานของฮั่วบูหลันเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกหลานจีนทุกคนที่ควรกตัญญูต่อพ่อแม่

4.2.3 ความประหยัด

สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องจีนจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง กล่าวถึง คนจีนมีนิสัยประหยัดมัธยัสถ์ เมื่อผ่านความยากลำบากในอดีตที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อได้สร้างเนื้อสร้างตัวจนประสบความสำเร็จ แต่ยังรักษาวัฒนธรรมด้านอาหารการกินแบบเดิม คือนิยมกินข้าวต้มขาวเป็นประจำ ดังความว่า

ข้าวต้มที่ผู้เฒ่าทานประจำคือข้าวต้มขาว หรือข้าวต้มกับ ข้าวต้มกุ๊ยก็เรียกกัน แต่คนจีนเรียก 'ข้าวต้มจับเกียม' เวลาถามผู้เฒ่าว่าเมื่อเที่ยงทานอะไร ผู้เฒ่าจะตอบว่า "เจียะม้วยฟ้วยจับเกียม" แปลว่ากินข้าวต้มกับจับเกียม จับเกียมในที่นี้คือกับข้าวจำพวกเกียมไข่ แดงแดงเต้าหู้ยี้ นั่นเอง

...

เมื่อพลิกปูมประวัติของท่านผู้เฒ่าขึ้นมาดู จะพบว่าผู้เฒ่ามีชีวิตที่ผูกพันกับการบริโภคข้าวต้มมาตลอดตั้งแต่ครั้งอยู่เมืองจีน กับความรู้เรื่องข้าวของผู้เฒ่าที่หาตัวจับยาก

(ความรู้เรื่องจีนจากผู้เฒ่า เหล่าอา-กง. 2541 : 72)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนได้บอกเล่าเรื่องคนจีนมีนิสัยประหยัดด้วยบรรยายโวหารพร้อมได้

สอดแทรกประสบการณ์ของพ่อที่รับประทานข้าวต้มขาวเป็นอาหารประจำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อคนไทยเชื้อสายจีนได้สร้างเนื้อสร้างตัวที่ประเทศไทย แต่ยังมีนิสัยแบบเดิมและไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย จึงเป็นแนวคิดในการดำเนินชีวิตของผู้่านทุกคน ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกหลาน ให้ไม่ลืมความยากลำบากของอดีตจะได้ถนอมความสุขของทุกวันนี้ที่สร้างมาด้วยมือ

4.2.4 ความกล้าหาญ

สารคดีเรื่อง ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่าเหล่าอา-กง กล่าวถึง ผู้เขียนใช้บรรยายโวหารบอกเล่า เหตุการณ์ เมื่อปู่ซึ่งต่อสู้กับเสือด้วยมือเปล่า ชาวบ้านจึงยกย่องเป็นผู้แทนที่กล้าหาญในประวัติศาสตร์ ดังความว่า

วันหนึ่งปู่ซึ่งจะมาเยี่ยมพี่ชาย ต้องเดินทางผ่านป่าซึ่งเป็นแดนอันตราย เพราะเกิดมีเสือมาอาศัยอยู่ และออกมาอาละวาดจนเป็นที่กลัวเกรงของชาวบ้าน แต่ปู่ซึ่งกลับไม่กลัว บอกว่าเสือนั้นเหมือนแมว ซึ่งขณะที่ปู่ซึ่งกำลังเดินทางอยู่ในป่าก็เกิดเจอเสือจริง ๆ เสือได้กระโจนเข้าตะครุบตัวปู่ซึ่ง เกิดการต่อสู้กัน ในที่สุดปู่ซึ่งสามารถปราบเสือได้ด้วยมือเปล่า ชาวบ้านจึงพากันยกย่องให้เป็นผู้กล้า

(ความรู้เรื่องเงินจากผู้เฒ่าเหล่าอา-กง. 2541 : 53)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยบรรยายโวหารเพื่อตั้งให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกที่กลัว เสือแทนปู่ซึ่งที่ต้องเดินทางในป่าคนเดียว และได้ใช้คำกริยาเล่าถึงการกระทำเสือ เช่น กระโจน ตะครุบ จึงทำให้อ่านได้จินตนาการร่วมกับเรื่องราวที่ผู้เขียนบอกเล่า เพื่อตั้งให้ผู้อ่านมีอารมณ์ความรู้สึก จึงแสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญของปู่ซึ่ง นิทานของปู่ซึ่งสู้เสือด้วยมือเปล่าจึงเป็นบทเรียนที่ดีสอนให้ผู้อ่านเข้าใจว่า เมื่อดำเนินชีวิตต้องประสบความยากลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ เราจึงต้องมีความกล้าหาญต่อสู้เพื่อชีวิต

สรุปได้ว่า จิตรรา ก่อนันทเกียรติ ได้สอดแทรกแนวคิดที่เสริมสร้างคุณค่าทางปัญญาแก่ผู้อ่านอยู่เสมอ ช่วยให้อ่านนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

4.3 คุณค่าด้านการแสดงความคิดเห็น

สารคดีของจิตรรา ก่อนันทเกียรติ เป็นงานเขียนเสนอความรู้ของวัฒนธรรมจีนในด้าน วัฒนธรรม ความเชื่อ เทศกาลต่างๆ และพิธีศพของจีน นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้แสดงความคิดเห็นของตน เพื่อให้เป็นคำแนะนำและข้อเสนอแก่ผู้อ่านดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 การไหว้เจ้า

สารคดีเรื่อง คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี กล่าวถึงคนจีนให้ความสำคัญกับการไหว้เจ้า คนไทยเชื้อสายจีนไหว้เจ้าด้วยความตั้งใจและจริงใจในแต่ละเทศกาล ไหว้เพื่อขอคำอวยพรจากพระพุทธรเจ้า ผู้เขียนใช้การโยนลูกเต๋ามาเปรียบเทียบการไหว้เจ้า ดังความว่า

นอกจากนี้ผู้เขียนยังจับสังเกตอีกประเด็นว่า การไหว้ก็เหมือนการตั้งใจโยนลูกเต๋า ถ้าเราต้องการได้เลข 6 แล้วเราจะโชคดี ก็จะโยนลูกเต๋าแบบตั้งใจมาก ซึ่งก็จะไม่ใช่ทุกครั้งที่เราจะได้เลข 6 สมใจ แต่แม้จะได้แค่ครั้งเดียว ก็เป็นการไหว้ที่คุ้มค่าแล้ว

การไหว้เจ้าก็เช่นกัน ตั้งใจไหว้แล้วได้สมใจแบบไม่ต้องทุกครั้งก็คุ้มค่าแล้ว เพราะในการใช้ชีวิต ต้องไม่ใช่การพึ่งพาสัจจะศักดิ์สิทธิ์แบบเต็มร้อย ชีวิตต้องเป็นการพึ่งพาตนเองแบบเต็มที่ แล้วโชคจากการไหว้เจ้าเป็นของแถมที่ไม่คาดหวัง ตรงนี้จะเป็นเรื่องที่ดีกว่า

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 : 53)

จากตัวอย่างตามความเชื่อของจีน การไหว้เจ้าด้วยความตั้งใจและความจริงใจจะได้การคุ้มครองจากเทพเจ้าและสมปรารถนาในทุกประการ จึงทำให้คนมีความคิดที่จะพึ่งพาสัจจะศักดิ์สิทธิ์มากกว่าตนเอง ผู้เขียนใช้อุปมาโวหารอธิบายความคิดของบุคคลไหว้เจ้าเสมือนการโยนลูกเต๋าแต่ในความคิดของผู้เขียน ทุกคนต้องตั้งใจไหว้เจ้าทุกครั้งไหว้เจ้าเพื่อความสบายใจชีวิตต้องพึ่งพาตนเองให้เดินไปข้างหน้า พระเจ้ามีพลังช่วยแค่เป็นส่วนหนึ่ง จึงเป็นคำเตือนแก่ผู้อ่าน ให้พยายามทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองจะได้ประสบความสำเร็จในอนาคต

4.3.2 การเผากระดาษเงินกระดาษทอง

สารคดีเรื่อง คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี กล่าวถึง ตามความเชื่อของจีน การเผากระดาษเงินกระดาษทองมีความสำคัญแก่บรรพบุรุษและลูกหลาน แต่ในแง่ของผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการเผากระดาษเงินกระดาษทอง ดังความว่า

1. ก่อเกิดมลภาวะโดยเฉพาะอย่างยิ่งอันตรายที่ผู้เผาต้องสูดสารตะกั่วและคาร์บอนไดออกไซด์เข้าไป

2. สิ้นเปลือง และไม่เป็นการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่ควร

(คู่มือไหว้เจ้ายุคใหม่ ไหว้อย่างไรให้โชคดี. 2554 : 46)

จากตัวอย่าง ผู้เขียนอธิบายเหตุผลที่ไม่เห็นด้วยกับการเผากระดาษเงินกระดาษทองในเทศกาลต่าง ๆ นอกจากเป็นสิ่งอันตรายแก่ผู้เผาแล้ว ยังสิ้นเปลืองอีกด้วย แต่ในแง่คิดของผู้เขียน

ไม่เห็นด้วยแต่ไม่ปฏิเสธให้ผู้อ่านเผาะกระดาษาเงินกระทอง ผู้เขียนแค่แสดงความคิดเห็นของตนเพื่อเป็นคำแนะนำแก่ผู้อ่านมีความคิดเห็นที่ร่วมกัน เพื่อประหยัดและไม่เป็นภาวะแก่โลกและคนอื่น

สรุปได้ว่า ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นในแง่กิดของตัวด้วยเหตุผลชัดเจน เพื่อเป็นคำแนะนำเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน เมื่อผู้อ่านได้อ่านความคิดเห็นที่แสดงในสารคดีเกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีน ผู้อ่านสามารถพิจารณาและปรับใช้ในชีวิตประจำวันเช่นกัน

